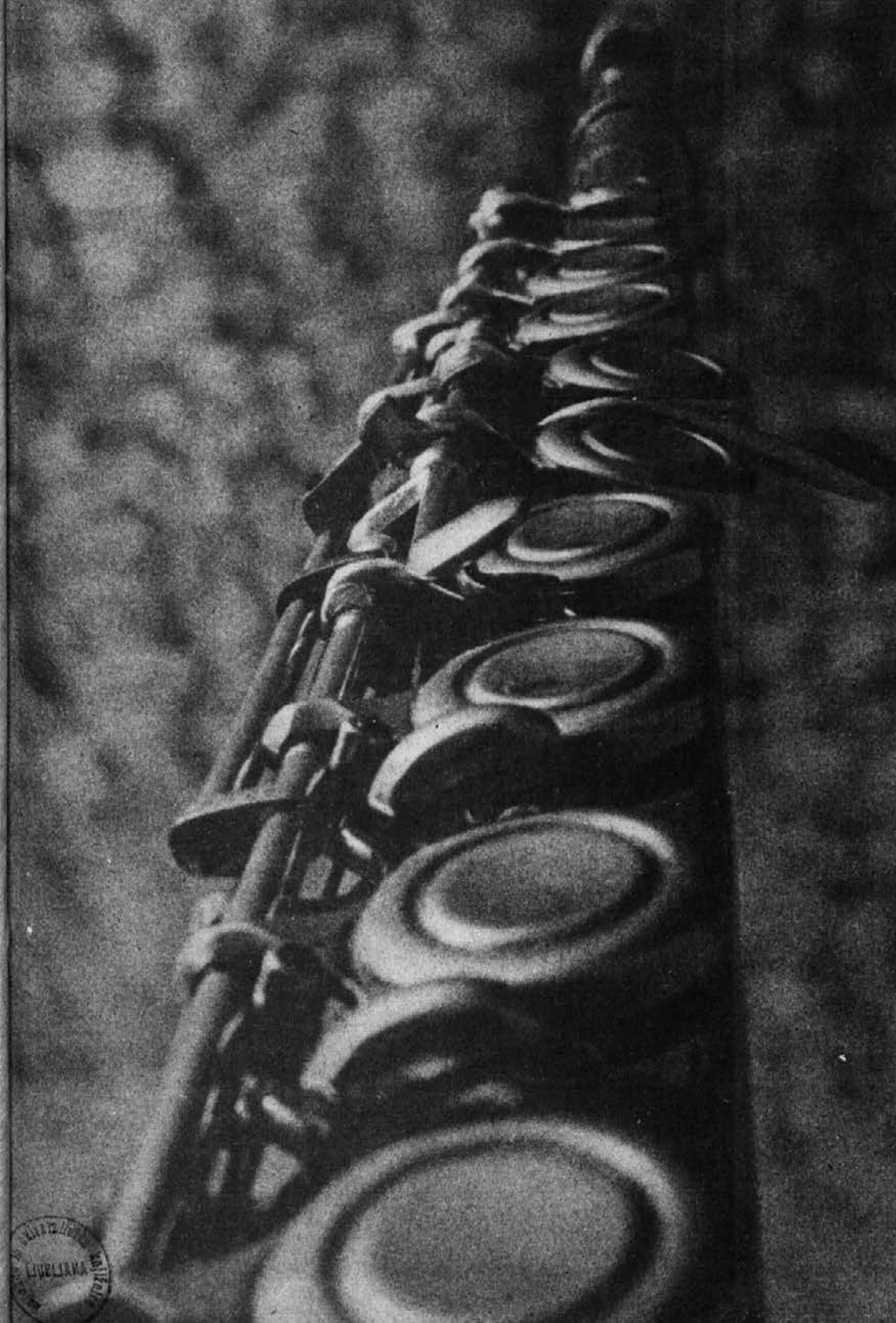

GMM

REVUJA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE 77/78/79

Leonard Bernstein HUMOR V GLASBI 1.

Kaj naredi glasbo veselo? Laže vprašamo kot odgovorimo. Največja težava je v tem, da v trenutku, ko povemo, zakaj je morda vesela, že ni več vesela. Vzemite na primer dovtip, morda tole staro, obrabljeno zgodbo: Slon se posmehuje miški, ker je tako majhna. Pravi ji: „Oj, le poglej jo, ta drobni lešnik! Ti pritlikavka, ti nisi niti tako velika, kakor je noht na mojem levem prstu!“ Pa pravi miš: „Jaz sem bila tudi bolna!“

Kaj je v tem veselega? Vedno nas prisili na smeh in morda lahko povemo, zakaj: zgodba je nepričakovana in presenetljiva. V vsaki domisljici je prvina presenečenja in nenadnosti, tako imenovani obrat, jedro ali poudarek. Kdo bi pričakoval, da bo miš upravičila svojo drobnost z boleznijo? Če bi pa to hoteli pojasniti, bi se ne mogli več smejati. Dovtip je bil že vesel, pojasnilo pa že ni več. Žal poznamo ljudi, ki hočejo na vsak način pripovedovati dovtipe in jih potem pojasnjujejo, zakaj so tako zabavni. Nič hujšega ne bi mogli napraviti, saj tako pri priči ubijejo vsak dovtip.

Humorja je toliko vrst, da je tudi zaradi tega težavno povedati, kaj humor pravzaprav je; poznamo dovtip, zabavljico ali satiro, parodijo, karikaturu, burko ali docela navadno klovnovstvo.

Te vrste humorja najdemo tudi v glasbi. Toda o humorju v glasbi moramo vedeti nekaj prav pomembnega: temeljiti mora v glasbi. Glasba ne more z ničimer drugim uganjati šal kot z glasbo. Lahko se posmehuje sama sebi ali drugim glasbenim stvaritvam, nikoli pa ne more napraviti šale o slonu ali miši.

Če je glasba vesela, je to tako kot dovtip. Izvede kaj pretresljivega, šokantnega, presenetljivega, nepričakovanega ali nesmiselnega. Povezuje nekaj, ki ne sodi skupaj, kar se ne da združevati. Tako se zdi mali Alici, ko tava vsa zbegana po tujem novem svetu „Čudovite dežele“ in se ne more ničesar več natančno spomniti, da sliši prismojenega klobučarja: Le frfotaj mali netopir!
Rada bi se dvignila s teboj,
ko visoko pod nebo letiš,
kakor čajni pladenj tam ležiš.

To ne sodi skupaj? Nikakor ne, kajti čajni pladenj nima kar nič opraviti z nebom kakor tudi ne z netopirji. Nezdružljive reči ne dajejo nobenega smisla, ampak le ne-smisel

in nesmisel je najlepša reč na svetu. Nesmisel nas sili na smeh.

Kajpada imamo skladbe, ki se ne šalijo same s seboj, toda tedaj to niso glasbeni dovtipi. Tako npr. najdemo v baletu „Neverjetni flavtist“ ameriškega skladatelja Walterja Pistona odlomek, ki posnema neko parado. Ta skladba je tako zabavna zaradi dveh okoliščin. Najprej posnema simfonični orkester korakajočo godbo na pihala. To se ne ujema. Nato začno vsi glasbeniki vzklikati in kričati kakor ljudje, ki gledajo neko vojaško godbo. Tudi to ne sodi k simfoničnemu orkestru. Kričanje pa ni nikakršna glasba. Zato ta skladba po glasbeni plati ni zabavna.

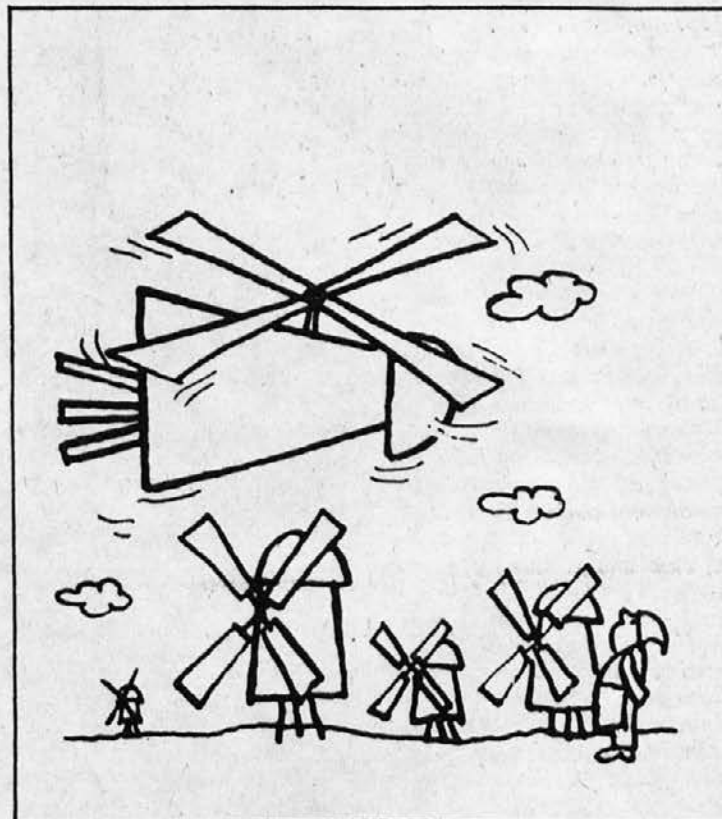
Prav isto velja za skladbico „Žuželkin ples“ Američana Paula Whitea: postane velika šala, ko pretepajo žuželko z burkeževo ropotuljo. Pa tudi to ni glasba. To je hrup, toda ne glasbeni hrup. In če slišimo v Gershwinovi skladbi „Amerikanec v Parizu“ avtomobilske hupe, je zadeva enaka; tedaj dobimo zabaven vtis Pariza z njegovimi avti in taksiji, ki drvijo sem ter tja in hupajo, vse to pa nima nič skupnega z glasbo. To je hrup, ne glasba.

S tem smo se dovolj pogovorili o glasbenih šalah, ki ne nastajajo z glasbenimi sredstvi. Zdej pa se pomenimo o glasbi, ki je humoristična, brez ropotulj, hup in kričanja — o glasbi, ki ustvarja svoje šale z notami, z docela navadnimi glasbenimi notami.

Prva in najpreprostejša možnost, kako nas glasba lahko razvedri, je v tem, da posnema naravo. Eden starih znanih načinov, ki nas spravi v smeh, je ta, da posnemamo stvari ali ljudi, kakor komiki posnemajo slavne zvezdnike. Glasba napravi to tako, da posnema raznoteri šum in hrup — hrup, kakršnega poznamo vsi —: žuželke, vlake, volovsko vprego, piščance in celo močno kihanje.

Silno glasbeno kihanje je npr. vključil madžarski skladatelj Zoltan Kodaly v svojo suito Hary Janos. Začne se počasi kakor težko dihanje, potem pa eksplodira — hačil — na vse strani.

Ta način posnemanja izvira od najstarejših skladateljev, npr. od Francoza Rameauja, ki je napisal veliko skladb za čembalo in pri tem posnemal kukavice, peteline in še vse drugo, kar je bilo le mogoče. Tu imamo melodijo, ki prinaša prav takšne tone, kakor kokoš:

gak-gak-gak-gak-gak-ga-ka-kaa

etc.

1. LEONARD BERNSTEIN

2. in 3. KARIKATURI STA S PAVLIHOVEGA BIENALA
„BREZ BESED“

PO 5316/1981

UREDNIKOVA
BESEDA

IZ VSEBINE

Spoštovani bralci,

sprememba je koristna stvar, pravimo, zlasti če je prijetna. Tako spremembo smo pripravili tudi vam z letošnjim letnikom GM (izgovori ge em). Sprememba pa ni le v kratkem imenu, za katerega upamo, da ga boste hitro osvojili, saj je kratko in razumljivo; predvsem ste opazili spremembo v številu strani. Obseg revije smo razširili kar za polovico, na 24 strani. Ta razširitev nam je ponudila možnost za bogatejšo vsebino. Že s prvo številko smo uvedli vrsto novih rubrik, med katerimi naj opozorim posebej na strani, ki so namenjene šolam. Bogati slikovno opremljeni življenjepisi pomembnih skladateljev so bili že v minulih letnikih dobro sprejeti, zato smo ponovno pripravili serijo za ves letnik. Za šolarje in tudi druge bralce bo zanimiva Pisana stran, na kateri bomo v vrsti stalnih rubrik predstavljali nenavadna glasbila, obletnice pomembnih glasbenikov, naj — rekorde iz glasbenega sveta, gesla iz glasbenega slovarčka, mali kviz in šale. Sodelovanje bralcev, zlasti mladih, želimo spodbuditi tudi z nagradnim dopisniškim natečajem in nagradno uganko z naslovnico. Poseben poudarek smo letos namenili Leonardu Bernsteinu, znamenitemu vsestranskemu glasbeniku. V tej številki smo mu posvetili zadnjo stran, ves letnik pa bo na drugi strani teklo v nadaljevanjih njegovo televizijsko predavanje o humorju v glasbi.

Toliko o vsebini, za katero upamo, da vam bo ugajala in koristila. Zdaj pa še nekaj besed o ceni revije. Ves letnik stane 25 din in posamezni izvod 4 din. Takoj je treba reči, da to ni podražitev, saj boste dobili za komaj dinar več kar polovico debelejšo revijo. In za 25 din sedem števil s 168 stranmi medtem, ko jih je bilo lani za 18 din šest s 96 stranmi.

VAŠ UREDNIK

4 JULIJSKE SERENADE

5 IZ DELA GROŽNJANA 77

16 KONCERT V AKVARIJU

REVILJA GLASBENE MLADINE SLOVENIJE 7/78/15/1-3.10.77-LB

NAGRADNA
UGANKA

V letošnjem letniku smo za bralce pripravili med drugimi novostmi tudi nagradno uganko z naslovnico. S sodelavci smo se dogovorili, da nam bodo prispevali umetniške fotografije glasbil, na katerih pa ne bo mogoče kar na prvi pogled prepoznati, kateri instrument je na sliki. Ugibanje bomo prepustili bralcem, za tiste, ki nam bodo na dopisnici sporočili, katero glasbilo so prepoznali, pa smo namenili tri lepe nagrade: TRI PLOŠČE, na katerih bo glasba v izvedbi instrumenta z naslovnice. Razume se, da bomo, če bo pravih rešitev več, nagrade izžrebali.

Odgovore na uganko z naslovne strani nam pošljite najkasneje do 25. oktobra. Na dopisnici razen rešitve ne sporočajte ničesar drugega. Naslovite jo: Uredništvo GM, Krekov trg 2, 61000 Ljubljana in dodajte oznako NASLOVNICA 1.

KDO KAJ
KJE KDAJ

Izdaja republiška konferenca glasbene mladine Slovenije.

Ureja uredniški odbor:

dr. Janez Hoefler (glavni urednik), Igor Longyka (odgovorni urednik), Anton Janežič (lektor), Bor Turel (sodobna glasba), Miloš Bašič (tehnični urednik in oblikovalec) in Kaja Šivic (sekretarka uredništva).

Naslov uredništva:

Ljubljana, Krekov trg 2-11, telefon 322-367. Tekoči račun pri SDK Ljubljana, št. 50101-678-49381. Izhaja sedemkrat v šolskem letu, celoletna naročnina 25 din, cena posameznega izvoda 4 din.

Grafična priprava:

Dolenjski list, Novo mesto. Tiska tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Oproščena temeljnega davka od prometa proizvodov po sklepu republiškega sekretariata za informacije 412-1-72, z dne 22. oktobra 1973.

Uredniški svet:

Mirko Vaupotič (RK ZSMS), Tone Lotrič (ZKOS), Dušan Vodišek (ZDGPS), Jože Stabej (DGU), Dane Škerl (DSS), Sonja Cigan in Silvester Mihelčič (RK GMS), delegacija uredništva: glavni in odgovorni urednik ter sekretar uredništva. Revijo sofinancirata kulturna skupnost Slovenije in izobraževalna skupnost Slovenije.

5. SEJA GMS

V Velenju so se 10. septembra sestali člani predsedstva republiške konference glasbene mladine Slovenije in v prisotnosti 24 predstavnikov društev in strokovne službe pregledali predloženo gradivo ter sprejeli potrebne sklepe.

Po pregledu in potrditvi sklepov 4. seje predsedstva je poročilo o delu glasbene mladine Velenje podal njen podpredsednik L. Planko. Iz naštetih akcij in prizadevanj so navzoči lahko spoznali, da se GM Velenje utrjuje v svojem kulturnem prostoru in zajema veliko mladine svojega okolja. V prihodnje si bo društvo prizadevalo pritegniti še področje predšolske vzgoje in pa kulturnega življenja mladih in poklicnih šolah in v proizvodnji. Ob tem poročilo so predstavniki občinskih društev izmenjali zamisli in izkušnje o glasbenomladinskih akcijah, ki naj bodo odprtega značaja in naj zajemajo mladino vseh okolij in starosti.

Pri programu GMS za prihodnje leto se je predsedstvo pomudilo predvsem pri dnevu GMS, ki je v tej sezoni odpadel. Preglalo je, da ta prireditev v prihodnje poteka v več krajih Slovenije naenkrat, v letu 1978 v Ljubljani in Mariboru, v kolikor bi bilo zanimanje zelo veliko pa še v Portorožu. Pomembno vprašanje je bilo tudi mentorstvo in animacija, ob katerem so se prisotni razgovorili in sklenili, da mora izvršni odbor glasbene mladine čimprej imenovati skupino, ki bo skrbela za organizacijo in potek kviza. Kviz GMS zadeva tako strokovno službo kot mentorje in ostale glasbene pedagoge, zato je v interesu vseh, da čimbolje uspe. Zelo dobra zamisel nekaterih mentorjev, ki se borijo za čim širšo udeležbo mladih na kvizu, je posredovanje znanja kviznega gradiva vsem učencem šole, tako da sodelujoče ekipe sošolce seznanjajo s snovjo, ki so se je naučile.

Predsedstvo podpira program in finančni načrt GMS in vztraja na vseh točkah, ki jih je treba jasno in kratko obrazložiti kulturni skupnosti Slovenije in ISS, saj je GMS predloženi načrt sposobna v celoti izvesti, če so ji le zagotovljena sredstva,

za katera prosi v finančnem planu. Predsedstvo je tudi sprejelo načrt za razširitev časopisa GM ter imenovalo novega glavnega urednika, dr. Janeza Hoeflerja in novega oblikovalca-tehničnega urednika, Miloša Bašina. V izdajateljski svet je predsedstvo imenovalo dva nova člana – predstavnika RK GMS – Sonjo Cigan iz Ljutomera in Silvestra Mihelčiča iz Črnomlja.

Živahen pogovor je stekel med predstavniki občinskih društev in predstavnikom zveze socialistične mladine, Brankom Jurgecom, ko so izmenjali mnenja o sodelovanju obeh organizacij na občinskem nivoju in sklenili, da morata GMS in ZSMS svoje akcije načrtovati skupaj. ZSMS v oktobru pripravlja problemsko konferenco o družbenih organizacijah in društvih, zato predsedstvo predlaga kot delegacijo na tem sestanku izvršni odbor GMS.

Vsi prisotni so podprli ustanovitev solidarnostnega fonda za kulturni center v Groznanju in obljubili, da bodo predlog posredovali interesnim skupnostim. Sprejeli so tudi predlog za priznanja zaslužnim sodelavcem društva in ustanovam, dolgoletnega predsednika GMS in sedanjega predsednika GMJ Miloša Poljanška pa so predlagali za svojega častnega predsednika. Kandidat za novega predsednika GMS bo Anton Kolar, kolikor zveza socialistične mladine v doglednem času ne oblikuje svojega predloga, o katerem bo razpravljala konferenca GMS sredi novembra.

KAJA ŠIVIC

JUNIJSKE SERENADE

Izmenjavanje dneva in noči je za nas vse povsem običajen dogodek, ki mu ne posvetimo preveč pozornosti med vsakdanjimi skrbmi. Vendar je želja nas vseh, da kdaj pa kdaj spremenimo ali zaustavimo tok vsakdanjika s kakšnim očarajočim dogodkom.

Že iz daljave mrak prihaja
in prva zvezda že gori,
zagrinjajo vasi se, polja,
zatiska dnevu sen oči.

Senožeti in dobrove,
bujne trate, postelj zdaj ste ve,
postelj dolga in široka,
v baldahinu zvezde vam žare.

(Murn)

Štiri večere v juniju je glasbena mladina skupaj s Trubarjevim antikvariatom pripravil, da bi lahko izvajalci in poslušalci doživeli očarajoč večer. Povabili smo vse prebivalstvo Ljubljane in zaprosili za nastop Primorski študentski oktet, Pihalni kvintet RTV Ljubljana, Mitjo Gregorača, Tomaža Lorenza, Igorja Sajeta in Rudo Ravnik-Kosi. Pripravili smo pester spored komorne vokalne in instrumentalne glasbe, ki smo jo prepletli z izbranimi odlomki iz

slovenske in svetovne literature. Marjeta Gregorač je povezovala nastop okteta s slovensko ljudsko in romantično poezijo, Rudi Kosmač je ilustriral francosko glasbo za pihala s francosko poezijo, ki je nastala v istem času kot izvajana glasba, Saša Miklavc je izbral za koncert Mitje Gregorača, Tomaža Lorenza in Igorja Sajeta odlomke iz besedil o glasbi esteta Ivana Fochta in zvok harfe, ki je zven zaslanjano in hrepenenja, otožnosti in nežnih upov, se je prepletal z otožno, zaslanjano in hrepeniško liriko Josipa Murna-Aleksandrova (to zadnji serenadi sta izvedli Ruda Ravnik-Kosi in Neža Simčič).

Po vseh dogovorih in pripravah smo si zaželeli, da bi se odzvalo dosti poslušalcev in da bi jim pripravljen program zapustil očarajoč vtis lepega in srčno bogatega večera.

Vse serenade so že izzvenele in veseli in ponosni smo, ker je bilo štirikrat toliko občinstva, da je postal atrij Trubarjevega antikvariata pretesen. A prav zato je bil stik izvajalcev in poslušalcev, ki so se zbrali okrog svečnika z veliko svečo, ki je bila utrip luči in življenja v mraku nad Ljubljano, še tesnejši in lep sprejem programa še priskrnejši.

Zato smo se po zadnji serenadi že odločili, da bomo takšne večere znova pripravili. Pestre glasbene literature in poezije je toliko, da smo kar prepričani, da bomo znova ustvarili očarajoče vzdušje v atriju Trubarjevega antikvariata ali morda še kje drugje.

IGOR KRAMBERGER

Foto Štoviček

PROGRAMSKA KNJIŽNICA GMS

Letos avgusta je prvič samostojno izšla programska knjižnica Glasbene mladine Slovenije za sezono 1977/78. V njej so zbrani vsi programski predlogi slovenskih postvarjalnih umetnikov, ki jih je sprejela programska komisija republiške konference glasbene mladine Slovenije. Z objavami bomo v našem časopisu podatke v knjižici dopolnjevali. Tokrat bi bralce radi opozorili, da se je v besedilo vrinilo nekaj napak, zato objavljamo naslednje pravilne podatke:

- str. 5, št. 8 PIHALNI TRIO
Ljubljanski pihalni trio
(cena: 2.310.—)
- str. 6, št. 11 GODALNI KVARTET
Medicinski godalni kvartet
(Andrej Mašera, Miha Benedik, Igor Ravnik, Zvonimir Rudolf)
(cena: 1.760.—)
- str. 6, št. 14 KVARTET ČEL
Ljubljanski čelo kvartet (Miloš Mlejnik, Matija Lorenz, Edi Majaron, Stanko Demšar)
(cena: 2.640.—)
- str. 7, št. 6 ŠPANSKI VEČER
Sabira Hajdarović, mezzosopran,
Igor Saje, kitara, recitator
(cena: 2.200.—)
- str. 8, št. 3 GEORG FRIEDRICH
HAENDEL
Janez Bokavšek, violina, Marija Škof, oboa, Alojz Mordej, gamba,
Janez Osredkar, klavir
(cena: 2.640.—)
- str. 8, št. 5 LUDWIG VAN
BETHOVEN
Trio Tartini
(cena: 2.310.—)
- str. 11, št. 8 EKSPRESIJE
Trio Lorenz, Mitja Gregorač
(cena: 3.080.—)
- str. 13, št. 3 MITJA GREGORAČ,
tenor, TOMAŽ LORENZ, violina,
IGOR SAJE, kitara
(cena: 2.200.—)
- str. 14, št. 9 KOMORNI ZBOR
RTV LJUBLJANA
(10. 4. 1978 ob 16.30)
(cena: po dogovoru)
- str. 16, št. 27 BETHOVEN: Simfonia št. 7
BRUCKNER: Simfonia št. 3
(27. 1. 1978)
Orkester SF

Če vas knjižnica zanima, pa je niste prejeli ali ste jo založili, vam jo bo strokovna služba glasbene mladine Slovenije rada posredovala (telefon: 061-322-367)

BERGMANOVA ČAROBNA PIŠČAL

Že v lanskem letniku smo poročali, da je prišel k nam glasbeni film „Čarobna piščal“ v režiji znanega švedskega režiserja Ingmarja Bergmana. V drugi polovici septembra začnejo vrteti film tudi v Ljubljani, zato smo mu posvetili vso pozornost. Revija „Pionir“ je objavila obširno analizo opernega dela, opremljeno s posnetki iz filma, zanimivemu delu pa smo namenili tudi oddajo „Iz dela glasbene mladine“, ki je bila na sporedu 17. tega meseca ob dveh in pet minut. Strokovna služba glasbene mladine Slovenije je poleg tega izdelala komentar v pomoč glasbenim pedagogom na šolah, ki bodo svoje učence in dijake pripravljali na ogled tega filma. Bralcem predstavljamo glavne osebe iz Bergmanovega filma. Protagonisti so vsi odlični operni pevci skandinavskega rodu, razen Tamina, ki je Avstrijec in se je za nastop v filmu moral naučiti Švedščine. Upamo, da vam bo Mozartova opera „Čarobna piščal“ v Bergmanovi obdelavi ugajala.

Pamina
Irma Urnila

Tamino
Josef Köstlinger

GROŽNJAN 1977

Letošnja sezona kulturnega centra v istrskem mestecu Grožnjanu se je v septembru uspešno zaključila, vendar s tem delo organizatorjev še zdaleč ni končano. Nasprotno, natančno se morajo pogovoriti o preteklem delu in obogatiti z izkušnjami izdelati za naslednjo sezono program, ki naj bi bil še obširnejši in še uspešnejši. Zato so se v nedeljo, 11. septembra v grožnjanskem kulturnem centru sestali predstavniki vseh organizacij, društev in skupnosti, ki jih delo centra zadeva in zanima.

Razširjena seja izvršnega odbora in programske komisije je vsebovala predvsem dvojje – natančno informacijo in pregled statističnih podatkov o letošnji sezoni in pa razglas nadaljnje usmeritve in statusa glasbenega tabora samega ter njegovega programa za prihodnje leto.

Grožnjani že nekaj let opravljajo kulturno poslanstvo mednarodnega glasbenega tabora, kjer svoje znanje izpopolnjujejo mladi instrumentalisti, dirigenti, pevci, renovatorji orgel in vsi ostali mladi ljubitelji glasbe, še posebej organizatorji kulturnega življenja – animatorji. V tej sezoni, ko je center v Grožnjanu prvič polno zaživel s stalno, profesionalno skupino organizatorjev, so rezultati dela bolj kot kdaj prej pokazali, da je tabor nepogrešljiv in da bo treba njegove možnosti in zahteve še razširiti.

Grožnjani 77 je uresničil 170 delovnih dni in skozi glasbeni tabor je šlo v tem poletju kar 550 udeležencev – tečajnikov, mentorjev in predavateljev, poslušalcev na grožnjanskih koncertih pa so našli okoli 4800! Največ udeležencev je prispevala republika Hrvaška, med tujci pa so prevladovali Švedi, ki zelo radi z ahajajo po glasbeno znanje v Grožnjani. Tabor je imel pet izmen, na katerih so se zvrstili kurzi organiziranja kulturnih prireditev in animacije, seminar o jazz glasbi, kitarski igri, orglah, srednjeveških in renesančnih instrumentih, kurzi harfe, solopetja, dirigiranja in celo kompozicije, v taboru pa so delovali tudi otroški zbor, mladinski zbor, simfonični in komorni orkester, vsi seveda mednarodne sestave. Glasbene dejavnosti so udeleženci tabora lahko dopolnjevali tudi z likovnim ustvarjanjem in modeliranjem, pripravljanjem glasbene ali baletne scene, razgovori in podobnim. Na seji so navzoči sklenili, da je treba v prihodnje poskrbeti za večje rekreacijske možnosti, predvsem za športno udejstvovanje mladih tečajnikov.

O letošnjem Grožnjanu so časopisi po vsej Jugoslaviji veliko pisali, v taboru samem pa so animatorji in drugi udeleženci sestavili tri številke biltena, od katerih ima zadnja kar 75 strani. Za delo v taboru so pokazale veliko zanimanje radijske postaje Kopra, Zagreba, Ljubljane in Novega Sada, mnogo kulturnih dogod-

kov pa je posnela tudi zagrebška televizija. Na seji so organizatorji tabora izrekli zahvalo med drugim radiu Koper in glasbeni mladini Maribora za izredno sodelovanje, pohvalno pa so govorili tudi o sodelovanju z občino Buje in vso istrsko okolico, ki si prizadeva tabor podpreti po svojih močeh. Seveda vse besede poročila niso bile pohvalne, saj v 170 dneh dela nastopi nemalo težav in zapletov, predvsem pa so na seji poudarili, da v naslednjih sezonah Grožnjani ne sme biti predvsem turistična zanimivost, ampak kulturni center odprtega tipa, ki bo lahko svoje poslanstvo prenašal na širše občinstvo.

Podrobneje predstavimo zdaj še tečaj, ki so ga organizatorji glasbenega tabora v Grožnjanu prvič pripravili, kurz kompozicije. V avgustu so se tu zbrali mladi skladatelji in študentje kompozicije iz skoraj vseh dežel Evrope in si pod vodstvom dveh znanih sodobnih skladateljev pridobivali teoretične in praktične izkušnje na področju glasbenega ustvarjanja. Andre Laport iz Belgije in Witold Lutoslawski iz Poljske sta se odzvala povabilu Glasbene mladine Jugoslavije in organizatorjev kulturnega centra in prišla v Grožnjani, da bi mladim posredovala svoje znanje. Njuna predavanja niso ostala samo pri razlagi, tečajniki so tudi praktično izvedli svoja dela, saj so s pomočjo skupine instrumentalistov in animatorjev predstavili dva večera svojih skladb. Lutoslawski, častni predsednik poljske glasbene mladine, je dirigent in skladatelj, in je v Grožnjanu vodil orkester ter kurz kompozicije. Kaj je sam o tem povedal, povzemamo po razgovoru, ki ga je Zdenka Weber objavila v biltenu: – Kaj mislite o programu kulturnega centra in kaj bi mu dodali?

„Priznati moram, da ne poznam dobro vseh aktivnosti, s katerimi se tu ukvarjate. Izgleda, da imate tudi težave, vendar jih sam ne poznam. Predvsem sem mislil, da bo moj seminar izgledal drugače, najbrž sem bil napačno obveščen. Najraje namreč delam z mladimi skladatelji, ki so študij že končali, ker tem lahko največ nudim. Predstavljal sem si, da je Grožnjani majhno zapuščeno mesto z nekaj prebivalci, kjer je večina mesta popolnoma predana glasbeni mladini. Ko sem opazil, da mesto uporablja tudi turistična organizacija, mi je bilo jasno, da obstajajo težave, kako vse skupaj organizirati na pameten način. Mnogo bolj bi bilo, če bi lahko bil Grožnjani v celoti posvečen glasbeni mladini in likovnim umetnikom.

Grožnjani mi je izredno všeč, to je resnično prekrasno mesto, in tudi srečanje z odgovornimi organizatorji centra je bilo zame prijetno doživetje, saj ti ljudje kažejo toliko dobre volje do svojega dela. Animacija na vaših koncertih se mi zdi odlična zamisel – ta stik med avtorjem, izvajalcem in občinstvom. Delo z mladimi skladatelji in glasbeniki mi je bilo v veliko zadovoljstvo in osvežitve. Mnogo smo se pogovarjali.

– In kaj bi mladim priporočili?
„Citiral bom P. I. Čajkovskega: Veste, zelo redno delam, kajti inspiracija ne prihaja k lenim ljudem!

KAJA ŠIVIC

GLASBENA MLADINA DUNAJA POJE

V okviru letošnjega Bernsteinovega festivala na Osojah na Koroškem je z orkestrom izraelske filharmonije in dirigentom Leonardom Bernsteinom sodeloval tudi zbor dunajske Glasbene mladine. Stopetdeset članski zbor sodi med najkvalitetnejše ansamble Glasbene mladine v svetovnem merilu, zato smo zaprosili dolgoletno tajnico zbora, dr. Evi Schnitzerjevo, za kratek razgovor o delu zbora in dunajske Glasbene mladine.

ZBOR GLASBENE MLADINE — OD KDAJ IN S KAKŠNIM NAME-NOM?

Zbor dunajske Glasbene mladine je bil ustanovljen pred 17. leti na pobudo njegovega dirigenta, prof. Guentherja Theuringa. Že od začetka je bil namenjen izvajanju velikih oratorijev, pa tudi del iz sodobne vokalno-instrumentalne literature. Podobno programsko usmeritev ima sicer tudi zbor dunajskega Glasbenega društva, vendar je njegova struktura drugačna, saj so pevci pretežno starejši in skoraj praviloma poklicni glasbeniki oziroma študenti glasbe. V našem zboru pa se zbirajo mladi od štirinajstega, petnajstega leta naprej, neodvisno od njihove študijske ali poklicne usmerjenosti. Poleg tega velikega zbora pa ima dunajska Glasbena mladina še komornega, ki nosi ime Arnolda Schoenberga in se ukvarja s klasično zborovsko tradicijo.

KAKO PRIDOBIVA ZBOR SVOJE ČLANE?

Največ novih članov navdušijo za delo v zboru stari pevci. Po drugi strani pa seveda izvajamo tudi propagandne akcije, tako v obvestilih in programih Glasbene mladine kakor tudi po šolah.

IMA GLASBENA MLADINA DUNAJA TUDI SVOJ ORKESTER?

Da, vendar se za sedaj še ni uspel uveljaviti v tej meri kot zbor.

KAKO SE ZBOR VKLJUČUJE V DELO ORGANIZACIJE SAME?

Zbor je pogodbeno vezan na Glasbeno mladino Avstrije, za katero je dolžan izvesti vsaj dva koncerta letno. Seveda pa je koncertov več, saj si Glasbena mladina prizadeva organizirati gostovanja tako po Avstriji, kakor tudi v inozemstvu. Organizacija deloma tudi financira zbor: ostanek sredstev pa pridobimo s koncerti, obveznim prispevkom pevcov samih ter darovi institucij in posameznikov.

KAKO DELUJE ORGANIZACIJA GLASBENE MLADINE NA DUNAJU?

Vsako deželno glavno mesto ima svojo organizacijo, povezano z Glasbeno mladino Avstrije. Član organizacije postaneš z nakupom koncertnega abonmaja, hkrati pa tudi brezplačni naročnik časopisa „Musikalische Jugend“ (Glasbena mladina). Drugih obveznosti do organizacije nimaš, pravic pa pravzaprav tudi ne. Pravila, ki ga imate v Jugoslaviji, da mora biti vsaj tretjina članov v vodstvenih organih mlajša od 27 let, ne poznamo in tako je pravzaprav celotni organizacijski aparat v rokah starejših. Seveda pa je nakup abonmaja starostno omejen, kar pa ne velja za glasbene pedagoge. Zanimanje za naše koncerte je veliko, saj smo imeli v preteklem letu okrog 5000 abonentov.

KAKO VELIK JE POPUST PRI NAKUPU ABONMAJA V OKVIRU GLASBENE MLADINE?

Različno. V glavnem stane abonmajski cikel s povprečno osmimi koncerti od 50 do 150 šilingov, odvisno od programa in izvajalcev. Tako je vstopnica za koncerte Glasbene mladine povprečno štiri do osemkrat cenejša od normalne, razen opernega abonmaja, ki je nekoliko dražji. Abonmaji Glasbene mladine so tudi cenejši od vstopnic, ki jih dobiš preko študentske organizacije.

KATERE GLASBENE INSTITUCIJE SODELUJEJO Z GLASBENO MLADINO?

Poleg opere še dunajski simfoniki in filharmoniki, pa tudi tuji orkestri, ki gostujejo na Dunaju. Ne bi mogla trditi, da bi se kateri koli dunajski ansambel upiral sodelovanju z nami.

KDO ODLOČA O PROGRAMU?

Lahko bi dejala, da gre za kompromis med možnostmi posameznih ansamblov in željami programskih delavcev Glasbene mladine.

ŠE VPRAŠANJE O ČASOPISU „MUSIKALISCHE JUGEND“

Časopis je namenjen v glavnem obveščanju o aktualnih glasbenih dogodkih, mnogo prispevkov se ukvarja s sodobno glasbo, prav tako pa tudi opozarja na seminarje, simpozije in kongrese ter na tekmovanja mladih glasbenikov. Naklada je odvisna od števila abonentov in tako seveda iz leta v leto niha.

PA SE POVRNIMO K ZBORU DUNAJSKO GLASBENE MLADINE. PO ZUBINU MEHTI, CLAUDIU ABBADU IN HORSTU STEINU SI JE TUDI LEONARD BERNSTEIN IZBRAL PRAV VAS ZA SODELAVCE. ZAKAJ?

Leonard Bernstein je diržiral našemu zboru že pred leti, najprej na Dunaju in kasneje na salzburškem festivalu, kjer smo izvedli njegov „Chichester's Psalm“. Bil je navdušen, tako nad kvaliteto kakor tudi nad mladostnim poletom, ki ga zbor izžareva. Tudi z letošnjim sodelovanjem je bil zadovoljen in želi v prihodnje, v kolikor bo diržiral v Avstriji, nastopati z nami. Še več: po končanem osojskem festivalu se odpravljamo z izraelsko filharmonijo in Bernsteinom še v Berlin in Mainz, kjer bomo imeli dva koncerta in v posneli ploščo z Bernsteinovimi deli.

ALENKA KERŠOVAN

SELIŠČI '77

Vsem organizacijskim in finančnim težavam navkljub je tudi letos Glasbeni mladini Slovenije uspelo pripraviti poletni glasbeni tabor v nadvse prijetni in gostoljubni „Domačiji“ Lojzeta Veberiča v Seliščih. Od 20. do 30. julija se je tam mudilo 27 mladih, ki so vsak na svoj način prispevali k skupnemu delu in uspehu. Spodbudna je bila že otvoritev, ko sta v polni dvoranci Domačije zbrane pozdravila predsednik Glasbene mladine Jugoslavije, Miloš Poljanšek, in predstavnica krajevne skupnosti Vidma ob Ščavnici, Helena Zajdela, komorni glasbeni program pa so izvedli Trio Lorenz in duo Ramovš-Opalič.

Deset dni so udeleženci tabora, razdeljeni v tri delovne skupine, intenzivno pripravljali zaključni komentirani koncert, ki naj bi pokazal sadove skupnih prizadevanj. Skupina treh pevcov, pianistke in mentorja Edija Majarona je v gasilskem domu nasproti Domačije pripravljala komorno opero W. A. Mozarta „Bastien in Bastiena“. Lutke in sceno za to zanimivo delo pa je kar na tleh v dvorani ali po klopek okoli hiše oblikovala Agata Freyer-Majaron, tako da je pred očmi vseh navzočih nastajala vesela predstava, preprosta in duhovita, ki se je genialnemu skladatelju porodila v njegovih najmlajših letih. Spevoigra romantične vsebine je v izvedbi basista Franca Javornika, sopranistke Jolande Simonič in tenorista Janeza Lotriča ter pianistke Zorane Cotič zaživela v vsej svoji preproščini in naivnosti kot imenitna parodija, ki so jo lepo sprejeli vsi udeleženci tabora, pa tudi domačini v Seliščih in mnogoštevilno poslušalstvo v Vidmu ob Ščavnici.

Skupina devetih mladih instrumentalistov je pod večjim vodstvom Tomaža Lorenza dan na dan izdelovala komorne skladbe za najrazličnejše sestave, tako da je zaključni koncert na predzadnji dan tabora v Domačiji obsegal kar precejšnje število točk. Tam smo vsi navzoči spoznali, kaj lahko uspe desetdnevni trdemu delu v taborniškem vzdušju. V prepolni dvoranci, kjer so se zbrali vsi prebivalci vasi, so hornist, pianistka, čelist, dva kitarista, dva flavtista in dva violinista izvedli zahvalna komorna dela Brahmsa, Regerja, Telemanna, Haydna in Diabellija. Vse izvajane skladbe so komentirali člani animatorke skupine, ki so v desetih dneh opravili vse tisto, kar sodi h glasbenim prireditvam. Sedem mladih ljubiteljev glasbe iz raznih krajev Slovenije je poslušalo vaje glasbenikov, pripravljalo komentarje za njihov koncert, sestavljalo in tiskalo bilten, skrbelo za večerne razgovore ob poslušanju plošč in se seznanjalo z radijskim in televizijskim medijem. Poleg dvajsetminutne oddaje na radiu Murska Sobota, ki so jo animatorji napisali in posneli sami, so sodelovali z ekipo ljubljanske televizije, ki se je v Seliščih mudila kar šest dni in izdelala dve polurni oddaji o delu tabora in odzivu vaščanov na ta kulturni dogodek. Oddaji bosta na sporedu 13. in 17. decembra, da bi popestrili puste poznojesenske dni s prelepo poletno prekmursko pokrajino, njenimi sončnicami in delovnimi ljudmi ter z budnimi zvoki in delovno vneto glasbenega tabora. Da v tem delu Slovenije manjka podobnega udejstvovanja, se je pokazalo zadnji večer v Vidmu ob Ščavnici, kjer je bila kino dvorana s 160 sedeži premajhna za vse, ki so si želeli ogledati nastop mladih „tabornikov“. Koncertu komornih skupin so sledili trije slovenski samospevi, prireditve pa se je zaključila s spevoigro „Bastien in Bastiena“, ki je občinstvu ponudila nepozabno doživetje.

Za konec povejmo še to, da se je tabor v dveh letih vključil v seliško okolje in so tudi vaščani pokazali zanimanje za njegovo delo in uspehe. Ob popolnoma različnem načinu življenja in dela je tesnejši stik seveda težak, vendar so se Seliščani navadili na zvoke, ki deset dni na leto prihajajo iz Domačije, radi prihajajo na razgovore in na končno prireditve, kjer vidijo in slišijo sadove tega dela, pa tudi serenadni večerni obhod mladih glasbenikov po vasi jim menda ni bil odveč. Prislunhili so pesmi in zvokom glasbil in prišli odpirati gostoljubna vrata ter ponujati domačo kapljico. Udeleženci tabora zlepa ne bodo pozabili desetih prijetnih dni v Seliščih in verjetno bodo mladi obrazli tečajnikov ostali v spominu tudi seliškim vaščanom.

KAJA ŠIVIC

1

2

3

6

5

4

1. DOMAČIJA
2. OTVORITVENI KONCERT
3. KOMORNA OPERA PRED GASILSKIM DOMOM
4. TRIO MED ZAKLJUČNIM KONCERTOM
5. ANIMATORJI
6. BASTIENA
7. GLAVNE OSEBE MOZARTOVE SPEVOIGRE

FOTO: Rakovec (1, 3) Sobočan (2)
Križnar (4, 5, 6, 7)

7

LJUBLJANSKE POLETNE PRIREDITVE V KRIŽANKAH

Zadnji dan avgusta so se z nastopom Slovenskega okteta, s slavnostnim zaključkom in ognjemtom končale 25. mednarodne poletne prireditve v Ljubljani. Plečnikove Križanke so prostor, ki že sam s svojo slikovitostjo in vzdušjem, ki ga ustvarja, privablja dan na dan številne obiskovalce, če pa k temu pristojemo še pester program prireditev, se ne čudimo, da je bila marsikatera predstava razprodana. Zaradi raznolikosti prostorov — od velikega poletnega gledališča in dvorišča pa do „peklenskega dvorišča“, križevniške cerkve in viteške dvorane — se odpirajo možnosti, ki vključujejo vse vrste predstav: od opere, drame in baleta ter simfoničnih koncertov do komornih predstav in ne nazadnje filma. Prireditelj so glede na te bogate možnosti prikrojili letošnji program, ki je bil tak, da je lahko vsakdo našel nekaj zanimivega zase, in s tem prijeten zaključek marsikaterega poletnega dneva. Večina predstav je bila v velikem poletnem gledališču, malo tudi zaradi vremena (le tu je namreč streha), ki se na prireditve na prostem ne ozira, ki pa se včasih čisto spontano vključil v dogajanje, kot npr. tista nevihta pri Beethovnovi Pastoralni...

Naj začnem pri baletu: letos smo imeli priložnost videti predstave, ki so jih pripravile skupine iz čisto različnih koncev sveta. Francozi so se nam predstavili z modernim baletom, z novimi iskanji, ki so marsikoga navdušila; leningrajski balet pa je privabil vse, ki poznajo njegovo kvaliteto in to upravičeno, saj je bil Romeo in Julija Sergeja Prokofjeva eno lepих doživetij, tako zaradi dobrih plesalcev, kot tudi zaradi scene, saj so za kulise domiselno uporabili kar same Križanke. Predstavil se nam je še ljubljanski, irski balet pa grški, ki je imel poleg umetniškega poslanstva še namen, pokazati protest proti dogodkom na Cipru ter sploh krivicam in vojni. Tu so bili še plesalci iz Balija, skratka, pisana paleta baletne umetnosti.

Iz opernega sveta smo poslušali Beg iz seraja W. A. Mozarta. Zanimiva je bila predstava varšavske komorne opere z deli Pergolesija — Služkinja gospodarica in Telemanna — Pimpinio. Najprej že zaradi okolja, saj je „peklensko dvorišče“ zelo dober akustičen prostor, daje pa tudi več možnosti za bolj neposreden, bolj osebni stik s poslušalci. Naj omenim še večer Bernsteinovih musicalov in pa seveda naš musical Jalta, Jalta, ki ni prvič napolnil cele dvorane.

V okviru dramskih prireditev se nam je predstavilo lepo število umetnikov, z dramo, monodramo, monokomedijo, satiro, zraven spada seveda tudi Tofov kabaret. Gotovo pa velja posebej omeniti gostovanje angleškega gledališča, v izvedbi katerega smo videli Shakespearovi dramo Antonij in Kleopatra ter Hamlet. Ne samo, da so ljubitelji lepega angleškega jezika dobro prišli na svoj račun, bili smo očarani tudi nad bogatimi in okusnimi kostumi.

Med koncerti so imeli prednost komorni, simfonične pa sta zastopala oba naša orkestra: Slovenska filharmonija pod taktirko Boga Leskoviča in s solistko Dubravko Tomšič—Srebotnjakovo ter orkester radiotelevizije z dirigentom Samom Hubadom in solistom Acijem Bertoncijem. Kot je že nekaka tradicija, smo v križevniški cerkvi slišali čembalo koncert, gost je bil iz Velike Britanije, zanimivost pa je bil Kuhlau kvartet flavt iz Danske. In še Trio Lorenz, ki ima zaradi svojih kvalitet tako že stalno poslušalstvo.

V sklop poletnih prireditev spada tudi film. Tu je zavzemale veliko vlogo slovenski film, saj so bila na sporedu dela Igorja Pretnarja. Operna predstava na filmu mogoče ni tako živa, kljub temu pa je teden nemškega opernega filma v izvedbi hamburške opere navdušil. Videli smo Mozartovega Figara in Čarobno piščal pa Lortzingerjevega Carja in tesarja in Wagnerjeve Mojstre pevce nuernberške, Weberjevega Čarostrelca in Bergovega Wozzeka, ki bi zaradi svoje kakovosti gotovo zaslužil več obiskovalcev.

Za ljubitelje posebnosti z orientalskim nadihom je bilo psokrbijeno z gostovanjem Alaina Krimskega, ki je na iranskih zvonovih (več kot sto jih je imel obešene kar v nadstropjih, instrument je lastne izdelave) in tibetanskih gongih izvajal svoje kompozicije.

In končno še nastop moškega zbora iz Leverkusna, mesta, pobratenega z Ljubljano, pa narodni plesi v izvedbi folklornih skupin in mogoče še kaj, saj je težko spriči vseh vtisov obdržati v glavi vse predstave, vsa imena, pa tudi skoraj nemogoče obiskati prav vse prireditve. Nekaj pa je gotovo: počitniška Ljubljana ni prav nič pusta, kot se včasih zdi, ko se lenobno vlečeš po ulicah, saj pestra izbira prireditev poletnega kulturnega življenja uspešno preganja dolgčas tudi tistim, ki dopust ali počitnice preživijo kar doma.

EVA URŠIČ

MLADINSKI PEVSKI FESTIVAL V CELJU

Od 26. do 29. maja letos je bil v Celju 12. mladinski pevski festival. Največja jugoslovanska manifestacija mladinskega zborovskega petja je zrasla iz prvega srečanja mladih pevcev v letu 1947 in tako ravno letos slavi 20-letnico. Organizacijsko in programsko se je festival vsako leto razširjal in ob tekmovanju najboljših ansamblov vključeval še druge oblike, pomembne za razširjanje glasbene kulture mladih. In ne samo to, z gostovanji sodelujočih tujih zborov po Sloveniji prerašča festival celo celjske okvire in postaja slovenski teden mladinske zborovske glasbe.

Tekmovalni del z visokimi ocenami in uvrstitvami slovenskih zborov je zopet dokazal kvalitetno rast našega mladinskega vokalnega poustvarjanja. Taki zbori, kot so mladinski pevski zbor RTV Ljubljana, deklški pevski zbor Pedagoškega šolskega centra iz Celja, mladinski mešani zbor slovenske gimnazije iz Kopra pa mladinski pevski zbor Maribor zagotavljajo široko kulturno zaledje, ki bo vsekakor nadalje vplivalo tudi na dvig splošne kulturne osveščenosti.

Izredno pomembno vlogo za nadaljnji razvoj glasbene kulture imata obfestivalski prireditvi: mednarodna razstava sodobne glasbene literature in učbenikov za glasbeni pouk ter Simpozij glasbenih pedagogov in zborovodij.

In kaj meni o letošnjem mladinskem pevskem festivalu glavni tajnik festivala, Jurče Vreže:

Mladinski pevski festival je letos dokazal širše mednarodne razsežnosti — v tem smislu je treba graditi naprej. Raven kvalitete se je dvignila, k čemer pa je seveda pripomogla ravno množičnost mladinskega petja. V načrtu je tudi razširitev in programska poglobitev obfestivalskih prireditev, še zlasti v smislu širjenja v celoten slovenski prostor.

M. S.

Gostili smo pevce iz Belgije

Med XII. mladinskim pevskim festivalom v Celju smo učenci prve osnovne šole gostili pevce iz Belgije.

Na šolskem dvorišču smo nestrano pričakovali avtobus, ki jih je pripeljal z zagrebškega letališča. Bilo nas je malo strah, ker nismo vedeli, kako se bomo sporazumevali. Ko je avtobus končno prispel, sem jih radovedno opazovala in ugibala, kdo sta Karin in Kris, ki ju bom peljala na svoj dom. A zadrege je bilo kmalu konec. Prva je spregovorila Karin, in to v angleščini, nato sem tudi sama zajecijala: „I am Eva. Go with me.“

Po večerji, ko smo bili že bolj zgovorni, smo ugotovili, da vsi igramo klavir in tako smo drug drugemu igrali. V pogovoru sem izvedela, da je Karin stara šestnajst let in njen brat Kris trinajst, imata pa še dve sestri in dva brata, od katerih najstarejši dela v Titogradu. Povedala sta mi tudi, da jima je v Jugoslaviji všeč.

Naslednji dan sem ju spremila v Narodni dom na nastop. Po tekmovanju sta bila zelo srečna, ker se je njihov zbor tako dobro uvrstil. Zvečer smo se skupaj z drugimi pevci sprehajali po mestu, pred odhodom pa smo si tudi izmenjali naslove in spominska darila. Zjutraj jim je pred avtobusom v slovo zapel naš pevski zbor. Upam, da Kris in Karin ne bosta pozabila na bivanje v Celju.

EVA ŽUNTAR

Prva osnovna šola v Celju

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE V ZDA

Orkester SF se te dni odpravlja na celomesečno turnejo po Združenih državah Amerike, kamor so ga povabili ob proslavljanju 200-letnice njihove države. Naši glasbeniki bodo tam od 7. oktobra pa do 12. novembra z dvema programoma. Dirigent Anton Kolar bo vodil koncert, v katerem bodo izvajali Suito Slavka Osterca, Chopinov koncert za klavir in orkester v e-molu s solistko Dub-

ravko Tomšič—Srebotnjak ter Dvoržakovo 9. simfonijo imenovano „Iz novega sveta“, drugi spored, ki bo obsegal Kozinovo „Belo krajino“, Dvoržakov koncert za čelo in orkester s solistom Cirilom Škerjancem in 4. simfonijo P. I. Čajkovskega, pa bo dirigiral Anton Nanut. Turnejo bo naš orkester zaključil z nastopom v Carnegie Hall v New Yorku.

VROČE KOROŠKO POLETJE

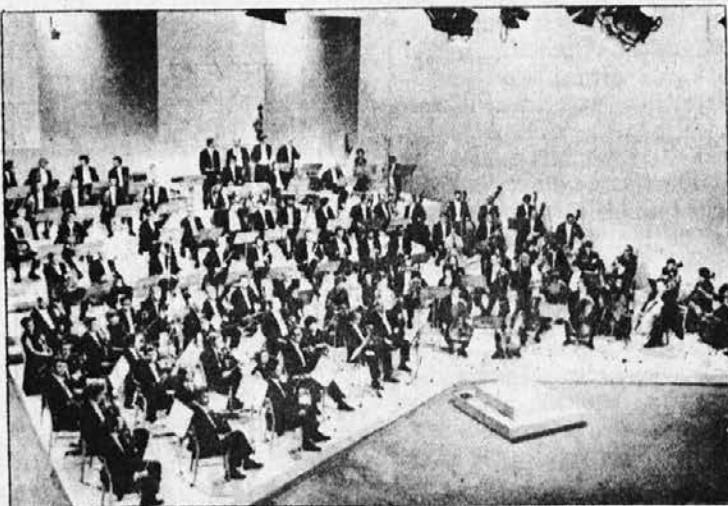
V starem samostanu ob Osojskem jezeru je že vrsto let festival, ki ga poznamo kot „Koroško poletje“. Komorni in solistični koncerti se vrstijo v samostanski cerkvi, simfonične in operne zasedbe pa gostujejo v novi kongresni hiši v Beljaku. Festival je že od začetka namenjen trem področjem: kvalitetni koncertni dejavnosti, pedagoškemu delu v obliki seminarjev ter izmenjavi znanstveno-raziskovalnih izkušenj s področja lepih znanosti.

Najprej nekaj o koncertnem programu. Vsebinska živopisnost se odraža tako v zasedbah, saj segajo od solističnih preko komornih do opernih in simfoničnih, kakor tudi v izboru programa. Veliko je bilo baročne glasbe, manj klasicističnih in romantičnih del, izrazito nena-klonjeni pa so organizatorji sodobni glasbi, saj programi ne presegajo danes že tradicionalnega Stravinskega, klasičnega Hindemitha in blagozvočnega Poulenca.

Med programske zanimivosti letošnjega festivala sta gotovo sodili obe cerkveni operi: Mozartov „Osvobojeni Betulio“ in Brittnov „Izgubljeni sin“. Med ostalimi velja omeniti program renesančne vokalne glasbe z odličnimi Sholarsi iz Londona, sedmograško orgelsko glasbo, renesančne chansone in madrigale v, žal, ne preveč prepričljivi izvedbi Capelle Amsterdam ter koroško glasbo 16. in 17. stoletja, izvedeno na originalnih instrumentih. Pa še nekaj izvajalcev: violonisti Nathan Milstein, Igor Ojstrah in Wolfgang Schneiderhan, pianist Nikita Magolof, čelist Heinrich Schiff, Alban-Berg-Quartett ter madžarska in izraelska filharmonija.

Najpomembnejši dogodek letošnjega „Koroškega poletja“ je bil brez dvoma 1. evropski festival Leonarda Bernsteina z deli Leonarda Bernsteina, Bernsteinom kot pianistom, Bernsteinom kot dirigentom, avtorjem musicalov in filmske glasbe in ne nazadnje Bernsteinom kot medijem za identifikacijo. Slavni sodobnik kot osrednja osebnost nekega festivala je dokaj nenavadna in zahodnopotrošniška domislica, pa kljub temu ena izmed redkih priložnosti, spoznati Bernsteina kot dirigenta in komponista.

Bernsteinov skladateljski opus lahko opredelimo kot izrazito ameriški, celo v delih, kjer ni neposredno mogoče čutiti jazzovskih reminiscenc. Njegov glasbeni jezik je dostopen in včasih bombastičen, kot n. pr. v tretji simfoniji „Kaddish“, kjer se simfoničnemu orkestru s solisti pridružita še deški in mešani zbor. Bernsteinova glasba je tonalna in sloni na jasnih melodičnih linijah. Je tudi izrazito „tra-

1. MADŽARSKA FILHARMONIJA
2. WILANOW KVARTET IZ VARŠAVE
3. IGOR OJSTRAH IN ŽENA NATALIA SERZALOVA

dicionalna“, saj čutimo v njej (milo rečeno) vplive evropskih vzornikov glasbene preteklosti in polpreteklosti, kakor tudi neradikalnih sodobnikov. Bernsteina v Ameriki ni bilo težko uspeti, nekoliko težje pa je bilo prepričati v tradicijo orientirano evropsko občinstvo.

Drugače lahko ocenjujemo Bernsteina kot avtorja glasbeno-odrskih del, kot je n. pr. uspeli musical „Zgodba z zahodne strani“. V tej izrazito ameriški obliki, iz katere veje vročični utrip New Yorka, je Bernstein doma kot polnokrven glasbenik. Tudi tukaj je izrazito ameriški, vendar v pozitivnem pomenu besede. Kot dopolnilo in komentar h koncertom je potekal tudi seminar o Bernsteinu kot skladatelju.

Seminar o predklasicistični glasbi je vodil Nicolaus Harnoncourt, ugledni umetnik in glasbeni znanstvenik, ki se je specializiral na raziskovanje danes še dokaj nerazrešene probleme izvajalske prakse predklasicistične glasbe. Teoretične izkušnje je posredoval pevcem, instrumentalistom in dirigentom, hkrati pa potrjeval s svojim odličnim ansamblom Concentus Musicus.

Pisana znanstvena družba se je zbrala na 2. „workshopu“ o fizikalnih in nevropsihioloških osnovah glasbe. Med predavatelji so bili znani raziskovalci s področja fizike, geodezije, astronomije, medicine, matematike in psihologije in kljub temu, da je bilo ves čas govora o glasbi, je bilo prisotnih glasbenikov žal zelo malo. Raznolike je bila tudi obravnavana tematika, od fizikalnih lastnosti posameznih instrumentov in psihofizičnih reakcij na glasbo do glasbeno-psiholoških problemov, kot je n. pr. glasbena nadarjenost. Vsem referatom so bile skupne znanstvenoraziskovalne metode, ki se pa do sedaj v klasični muzikologiji še niso uspeli uveljaviti. Tako bo morala nova smer v glasbeni znanosti najti tudi sodelavce med glasbeniki, muzikologi in glasbenimi pedagogi, kajti le tako se bodo lahko znanstveni rezultati o glasbi prenesli nazaj v glasbo kot novi dosežki na področju izvajalske in glasbeno-pedagoške prakse.

Kvalitetno in zanimivo „Koroško poletje“ je uspelo, če ocenjujejo samo umetniške in znanstvene rezultate in odštejemo desno, včasih že nekoliko rjavo-črno obarvano ozadje. Festival se je trdno zasedel v koroško kulturno življenje, vendar kljub bližini ni imel pri nas nobenega odmeva. Kot da bi Karavanke resnično lahko pomenile politično in kulturno mejo.

ALENKA KERŠOVAN

NASTOPI DUA RAMOVŠ-OPALIČ

Vedno več je slišati o mladih slovenskih komornih skupinah, med njimi tudi o duu flavtista Klemena Ramovša in kitarista Marinka Opaliča. Ramovš, član Akademskoga baročnega kvarteta iz Ljubljane, je študent graške akademije za glasbo, kjer izpopolnjuje svoje znanje na kljunasti flavti, kitarist Opalič iz Pule živi in poučuje v Ljubljani, študij pa končuje v Benetkah. V tem poletju sta se mlada glasbenika s skupnimi nastopi, ki sta jih pripravila pod mentorstvom Tomaža Lorenza, uveljavila v glasbenih taborih v Seliščih in Grožnjanu, nastopila pa sta tudi na Ohriskem poletju. 15. avgusta sta imela popoldanski koncert v cerkvi

Sv. Sofije, kjer se je ob začetku prireditve zbralo zelo malo poslušalcev, saj so bili vsi plakati v cirilici, kar tujcev, ki predstavljajo poletni večino občinstva, gotovo ni pritegnilo. Razveseljivo pa je, da se je med koncertom samim cerkev precej napolnila z mimoidočimi, ki so iz notranjosti slišali prijetne zvoke flavte in kitare in se odločili, da jim sledijo do konca nastopa. Tako sta naša mlada glasbenika z deli za duo, solo kljunasto flavto in solo kitaro skladatelj van Eycka, de la Vara, Pepuscha, Telemanna, Couperina, Haendla, Murcie in Jovičiča požela priznanje maloštevilne, a zavzete publike na Ohriskem poletju.

MEDNARODNI GLASBENI KVIZ

Glasbena mladina Srbije tudi letos organizira mednarodno kviz tekmovanje, ki je namenjeno mladim do 25 let starosti. Tekmovalci ne smejo biti študenti visokih glasbenih šol in jim glasba ne sme biti poklic. Letošnja tema kviza je zelo zahtevna in zanimiva – „Klavir v svetu glasbe“. Organizatorji načrtujejo prvo in drugo kolo tekmovanja v zadnjem tednu septembra, ko bodo izmed 26 prijavljenih jugoslovanskih ekip štiri najboljše. Tekmovali bosta tudi dve slovenski ekipi, dekleta iz Ajdovščine in Slovenj Gradca. Finale bo v Beogradu, takoj

po koncu mednarodnega tekmovanja mladih pianistov, 7., 8., 9. oktobra. Takrat se bodo jugoslovanske ekipe pomerile z ekipami iz Francije, Grčije in Madžarske. Prireditve bosta snemala beograjski radio in televizija. Zmagovalce čakajo individualne nagrade – obisk enega evropskih glasbenih festivalov, in pa skupinske nagrade za klub oziroma organizacijo glasbene mladine, ki ekipo pošilja – plošče.

Slovenskim tekmovalkam želimo čimveč zbranosti in sreče, o finalu pa bomo pisali v naši naslednji številki.

MEDNARODNO PEVSKO TEKMOVANJE V PULJU

Koncertna direkcija iz Zagreba je s strokovnjakom, Hansom Gaborjem, ki je vodja dunajske komorne opere, letos že drugič pripravila v Pulju mednarodno tekmovanje mladih opernih pevcev. Nastopilo je kar 76 kandidatov, skoraj še enkrat več kot lani, kar je že prvo etapo podaljšalo na cele tri dni, od 21. do 23. avgusta. V tem delu je vsak pevec zapel arijo, ki jo je sam izbral v obveznem programu, izvedbo pa je ocenjevala štirinajstčlanska mednarodna komisija. Tekmovanje je bilo v puljskem gledališču, ki je v izredno slabem stanju, vendar ima zelo dobro akustiko.

Polfinalu je bil namenjen prelep prostor na Kaštelu, vendar je bilo vreme precej hladno, zato je mladim pevcem ponudil prostore za to etapo italijanski kulturni center, kjer je bilo prav prijetno. Kot v prvi etapi so tudi tokrat kandidati izvedli samo po eno od obveznih treh arij, ki jim jih je dala na razpolago komisija.

Na podlagi teh izvedb se je v končni del, finale, uvrstilo trinajst pevcev. Ker so se tekmovanja udeležili mladi poustvarjalci z vseh koncev sveta, z najrazličnejšimi glasovi in stopnjami šolanja, od začetnikov pa do priznanih članov opernih hiš, je bilo komisiji zares težko izbrati le tri najboljše. Vseh trinajst finalistov je zapelo arijo z orkestrom zagrebške filharmonije, po čemer je komisija prisodila prvo nagrado odlični madžarski pevki Evi Barfai, ki je že nekaj let primadona graške opere, drugo nagrado basistu Hansu Joergu Spiessu, članu zuerške opere, in tretjo dvema našima pevkama, mezosopranistki Marijani Lipovšek in sopranistki Mireli Toič. Mirela Toič je lani končala študij pri profesorici Ondini Otti na ljubljanski akademiji, in je trenutno angažirana v mariborski operi, Marijana Lipovšek pa študira in nastopa predvsem v Gradcu, vendar se je v lanski sezoni večkrat izredno uspešno predstavila ljubljanskemu občinstvu in je svež glas naših komornih koncertov. Nastopila je tudi v abonmaju Glasbene mladine „Mladi mladim“, pisali pa smo o njej v eni naših lanskih številki.

Za konec povejmo še to, da organizacija ni bila ravno preveč skrbna, saj so si morali udeleženci tekmovanja priskrbeti bivanje čisto sami, za vaje pa je bilo zelo malo časa in slabi pogoji. Glasbena šola nasproti puljskega gledališča ni odprla vrat, zato so pevci vadili ob slabih klavirjih na glasbenem centru. Pa vendar, razveseljivo je dejstvo, da imamo tako dobre in obetajoče mlade pevce tudi pri nas.

Po pogovoru s profesorjem MARJANOM LIPOVŠKOM napisala KAJA ŠIVIC

KOMARJI NA ŠVEDSKEM (DA O GLASBENIKIH NITI NE GOVORIMO)

Vsakemu verjamem, da godrnja. Posebej, če ima za seboj tridnevno vožnjo z vlakom. Kako krepko je godrnjanje, je odvisno od posameznika in sopotnikov.

Hudo sem se namenil godrnjati! Prešlo je, ko sem koračil po ulicah Stockholma; morje, jezero, otoki otočki, mostovi, mostički, velikanke fasade, hoteli, cestne pentlje, pristanišča, ladje, jahte, lastniki z debelimi žepi, veter, sonce in sladled. Ogromno mesto. Velemesto. Severna lepota. Pravljica.

Sonce je utonilo. Spet v drvečem vagonu. Na sever! Cilj – UMEA, univerzitetno mesto. Le to leži tako na severu, da je ob enajstih zvečer svetlo kot pri nas ob petih popoldne (pozimi seveda ne). Za tiste kraje to ni nenavadno, niti omembe vredno. Slednje pa ne velja za STROEMBAECK, majhen kraj, malo vstran od univerzitetnega mesta. Daleč naokoli slavi po INTERNATIONAL MUSIC WEEKS (mednarodnih glasbenih tednih), kjer se vsako poletje zbere veliko mladih glasbenikov in glasbenic. Največ je Švedov in Švedinj, potem pa iz vsake države po dva, tri, pet ali deset. Nakar pride rdečenosni dirigent Terence Lovett (naravnost iz Londona): „My dear friends! Now we are going to play a marvellous piece of music!“ in že se začne muziciranje.

Letos sem se tudi sam s svojim klarinetom znašel v tej pisani družini. Reči moram, da je bilo kar veselo. Po enem tednu „treninga“ smo že koncertirali s simfoničnim orkestrom. Mozart, Smetana, Brahms, Ratta in še kdo so navduševali občinstvo. Potem nas je Terence solznih oči in rdečega nosa zapustil in odpaketal v London. Ker ni nikoli vse izgubljeno, smo napravili več (preveč) komornih zasedb, ki so nas in poslušalce ob večerih razveseljevale, navduševale in sprajvale v smeh.

In druga plat medalje: obvezno vsakodnevno vprašanje: kje bo nocoj „party“. Vprašanje je bilo skorajda odveč, kajti, glede na to, da smo živeli v majhnih hišicah, so bile „parties“ malone v vsaki izmed njih. Pred tem smo organizirali družabne večere: klavir, bobni, kontrabas, saksofon, klarinet in ples in jazz.

Ker mislim, da sem bistvene stvari omenil, naj še povem, da živijo na Švedskem zelo sitni komarji, trava pa je ravno tako zelena.

UROŠ ROJKO

MEDNARODNI TABOR GLASBENE MLADINE BELGIJE „KERBERGEN“ 77

Približno sto kilometrov je mestece Kerbergen oddaljeno od belgijske prestolnice. Severno od mesta se razprostira borov gozdiček, ki skriva v sebi koledž „Koniljnk atheneum“.

Ta spošljiva ustanova je med šolskim letom hram učenosti bruseljskih študentov, v poletnih mesecih pa postane zatočišče za mnoge mlade glasbenike iz vse Evrope. V tem koledžu namreč poteka vsako leto mednarodni tabor glasbene mladine, ki ga menjaje organizirata glasbeni mladini Flamske in Valonije.

V okviru letošnjega tabora (od 5. do 20. julija) so bili organizirani tečaj klavirja, komorne glasbe in simfoničnega orkestra. Tematski izbor je obsegal dela francoskega skladatelja Erica Satiea, skandinavskih skladateljev; posebna pozornost pa je bila posvečena skladbam Ludwiga van Beethovna ob stopetdesetletnici njegove smrti. Tečaje so vodili priznani belgijski umetniki in profesorji: dirigent Ernst Maes, pianist Claude Coppens ter violinist Andre Delcourte.

Klavirski tečaj, ki sem se ga udeležil, je vseboval teoretična predavanja, praktično delo s profesorjem, in nastope na koncertih v okviru tabora. Morda bi bilo na tem mestu vredno zapisati kritično priporočilo na račun organizatorja, ki bi lahko posredoval rezultate štirinajstdnevni prizadevanj slušateljev in pedagogov tudi širšemu občinstvu izven tabora. Koncerti so se odvijali skoraj vsak dan v šolski telovadnici, popularno imenovani „Beethovnova dvorana“ (vendar omenjeni ambient ni nikogar motil). Glavni akterji koncertov smo bili seveda udeleženci tabora, vendar je organizator poskrbel tudi za gostovanja že uveljavljenih belgijskih umetnikov.

Uprava tabora je udeležencem poleg dobrih delovnih pogojev omogočila tudi vsakodnevno organizirano rekreacijo ter ekskurziji v Bruselj in Antwerpen. Seveda pa je bilo poskrbljeno tudi za družabno življenje v „baru“ (jedilnica z dodatkom light-showa in rock glasbe). Zadnji večer pa smo bili po zaključnem koncertu priče posebne glasbeno scenske specialitete. V „baru“ je bila na sporedu krstna izvedba Koncerta za klavir, tubo in šest flavt skladatelja Clauda Coppensa v izvedbi avtorja in prizadevnih članov orkestra.

Toda petnajst dni je kar prehitro minilo in morali smo se posloviti, glasbeni tabor v Kerbergenu pa nam bo gotovo ostal v prijetnem spominu.

HINKO HAAS

BAYREUTH 77

Med 5. in 27. avgustom je bil v Bayreuthu, rojstnem mestu Richarda Wagnerja, velik festival. Zbrani so bili izvajalci in ljubitelji Wagnerjeve glasbe z vsega sveta. Letos praznuje mesto že 101. obletnico prve izvedbe Wagnerjeve opere, ki je iz leta v leto bolj slovesna.

V istem času je v Bayreuthu tudi mednarodni mladinski glasbeni festival, ki je bil letos že sedemindvajsetič. Zbrali smo se iz 44 držav. Iz Jugoslavije smo prišli štirje: flautistka Nataša Hladnik, violinistka Darja Valušček, tenorist iz malega kraja Šentjakob na Koroškem Gert Holger in violinist Gregor Ban. Takole smo bili razdeljeni v najrazličnejših orkestrih in komornih sestavih, ki jih je obsegal festival: Nataša in Darja sta sodelovali v simfoničnem orkestru, koroški Slovenec Gert se je udeleževal v opernem petju sam pa sem sodeloval pri komorni igri.

Program, ki smo ga vadili in izvajali, je bil zelo pester. Dva orkestra, komorni sestavi in solisti so izvajali glasbo od 18. do 20. stoletja. Zaradi kvalitete izvajanja je bilo zanimanje za koncerte mladih glasbenikov veliko.

Poleg glasbenega udeleževanja smo imeli dovolj časa tudi za ogled znamenitosti mesta in njegove okolice. Organizatorji so poskrbeli, da smo se prijeto počutili. Spoznali smo mnogo novih znancev in prijateljev, s katerimi bomo lahko v prihodnje redno izmenjavali izkušnje.

GREGOR BAN

VTISI IZ GROŽNJANA

O Grožnjanu sem slišal že pred nekaj leti. Vedel sem, da je to mednarodni glasbeni in slikarski center, v katerem se zbirajo mladi naših in drugih narodov, da bi ustvarjali in poglobljali znanje.

Ko sem se letos odločil za delo z mladimi pevci v Grožnjanu, sprva nisem vedel, kako in kaj. Poiskal sem nekaj not, zbral 12 pevcev iz svojega zbora in odpotoval v to čudovito mestece v Istri, kjer so bili že drugi glasbeni pedagogji s svojimi skupinami. Šele tu smo se zavedeli, da v tem mednarodnem taboru zastopamo Jugoslavijo. Skupine iz Italije, Švedske, Poljske in našo smo združili v 42 članski mladinski zbor, ki ga je učilo pet zborovodij. Moral sem se kar precej pripravljati za vsako uro. Lotevali sta se me trema in nervoza. Po nekaj dneh so postajale ure vse bolj sproščene, saj smo postali pevci in učitelji zelo dobri prijatelji. Izmenjali smo note, izkušnje, naslove... ostali so nepozabni obrazi, ki so izžarevali v delu z mladimi pevci. Da, mladi pevci, ti so delali največ. Začeli so ob deveti uri

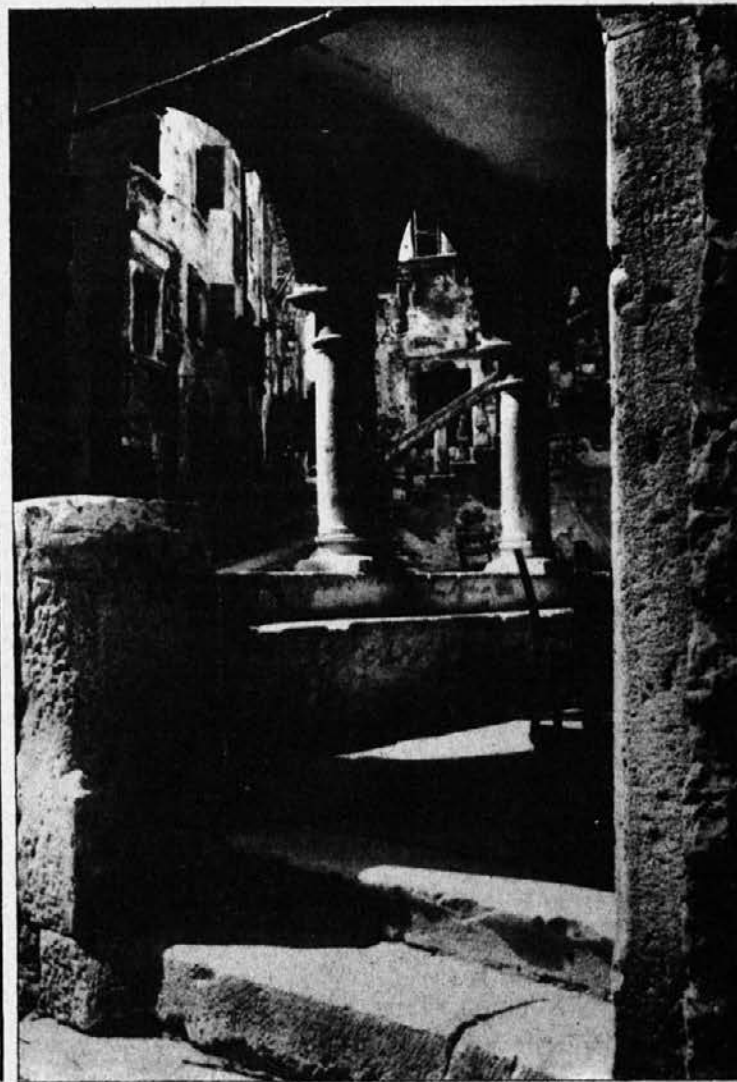
in prepevali do dvanajstih, sledila je ura ritmike ali modeliranja, popoldne pa spet vaje. Ob koncu tritedenskega dela smo pripravili krajša koncerta. Na prvem sta izvajali skladbe italijanska in švedska skupina, na drugem pa poljska in naša. Naslednje dni smo snemali pesmi, naučene v Grožnjanu, ki se je radio Koper in Zagreb. Krona našega dela pa je bil sklepni koncert.

Med otroki se je izoblikovalo pristrčno tovarištvo. Ni jih motilo, če so čebljali vsak v svojem jeziku, kar niso povedali z besedami, rokami, vedno nasmejanimi očmi, to so povedali s pesmijo, ki se je razlegala po vseh ulicah Grožnjana od jutra do večera.

Kdor prebije med mladimi pevci in glasbeniki tako lepe trenutke, Grožnjana nikoli ne pozabi. Ko sem v začetku šolskega leta srečal pevce, ki so bili z mano v Grožnjanu, so mi v en glas zaklicali: „V Grožnjanu je bilo prelepo!“

Vse brelce Glasbene mladine pozdravljajo udeleženci Grožnjana 77 iz Kamnice pri Mariboru.

FRANCI KOVAČ

JOSEPH HAYDN (1732 – 1809)

Joseph Haydn se je rodil 31. marca 1732 v vasi Rohrau na Spodnjem Avstrijskem, pri meji z Madžarsko. Bil je drugi med dvajsetimi otroci kolarskega mojstra Matthiasa Haydna, uslužbenca grofa Harracha. Mojster se je od drugih ljudi svojega stanu razlikoval po ljubezni do glasbe; četudi not ni poznal, je v prostem času rad brenkal na harfo. Narava ga je obdarila z lepim tenorjem in tudi mati je rada kdaj pa kdaj zapela ob očetovih strunah. To je bilo dovolj, da je nadarjeni Joseph že kot otrok začutil veselje do glasbe.

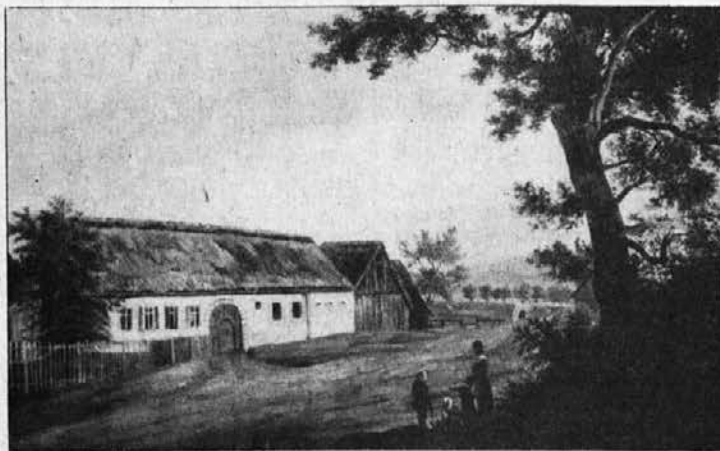
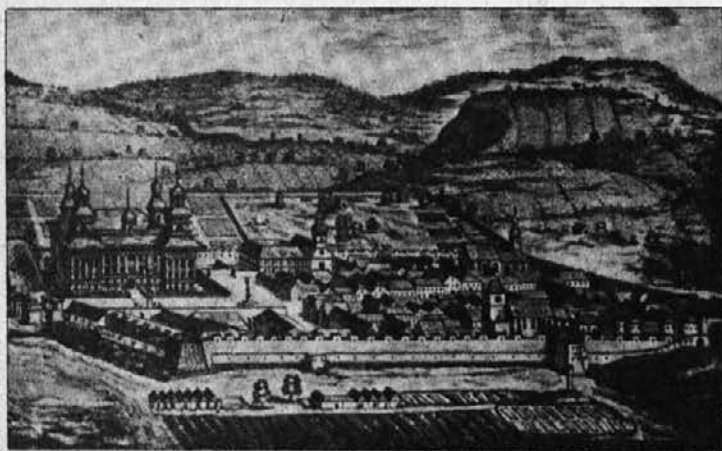
Ko mu je bilo šest let, so ga poslali v bližnji Hainburg v šolo, kjer mu je učitelj po starodavni šegi poleg osnovnih učenosti dal tudi glasbeno izobrazbo: učil ga je petja in igranja na skoraj vse strunske in pihalne instrumente, celo udarjanja na pavke. „Tega človeka se bom hvaležno spominjal še v grobu,“ je Haydn često dejal, „ker me je tako priganjal k delu, čeprav sem od njega dobil večkrat palico kot za pod zob.“ V Hainburgu bodoči skladatelj ni ostal dolgo, saj mu je usoda namenila imenitnejšo pot. Osemletnega ga je odkril dvorni kapelnik Georg Reutter in ga povabil v deški zbor dunajske stolnice sv. Štefana, kjer je bil preskrbljen za nadaljnjih osem let. Tu se je lahko dodobra spoznal s skrivnostmi glasbene umetnosti.

Na Dunaju je pel, dokler mu je dal glas. Ko mu je bilo šestnajst let, so ga odslovili in je ostal tako rekoč na cesti. Ubogi starši mu niso mogli omogočiti nadaljnega študija. Toda vztrajnost in volja mu nista dali, da bi se odpovedal napredovanju. S skromnimi nagradami, ki jih je dobival za poučevanje glasbe in za priložnostno igranje v orkestrih, se je reševal iz največje bede in hkrati z izpopolnjevanjem v glasbi dozoreval v komponista. V teh dvanajstih letih samostojnosti, preden je dobil svojo prvo redno zaposlitev, je nastala prenekatera skladateljeva anekdota, ki ga kaže predvsem zaverovanega v njegove skladateljske sposobnosti. Zanj je bilo pomembno, da se je spoznal z nekaterimi na Dunaju delujočimi italijanskimi in nemškimi skladatelji, ki so ga bodrili na njegovi ustvarjalski poti. V tem času so nastale tudi njegove prve pomembne kompozicije.

Leta 1759 je Haydn nastopil svoje prvo službeno mesto. To je bilo pri grofu Morzinu v Lukavcu na Češkem, kjer je mojster ustvaril svojo prvo simfonijo – bilo mu je tedaj sedemindvajset let. Že čez dve leti se je Haydn preselil k drugi mogočni plemiški družini, h knezom Esterhazyjem, s katerimi ga je povezovalo skoraj štiri desetletja neprekinjenega dela.

Knezi Esterhazyji so poleg drugega imeli družinski dvorec v Železnem (Eisenstadtu) na Gradiščanskem in palačo na Dunaju, kasneje pa so si sezidali veličasten grad na svoji podeželski posesti, imenovan Esterhaz. Bili so tako kot nekaj drugih velikih avstrijskih in madžarskih družin skoraj država v državi; imeli so svoj orkester in vzdrževali lastno operno gledališče. Haydn je kot knežji kapelnik in njihov uslužbenec moral skrbeti za vse to pa še za cerkveno glasbo v kapeli in hkrati tudi mnogo komponirati. Leta 1766 se je s knežjo družino preselil v Esterhaz, ki je postal stalna knežja rezidenca; le v nekaj zimskih mesecih je z njimi potoval na Dunaj ali v Železno.

Leta, ki jih je Haydn prebil v knežji službi, je bil čas mirnega, srečnega in plodnega dela in ustvarjanja. V svojem delodajalcu je skladatelj našel človeka, ki se je spoznal na glasbo in jo visoko cenil in se obenem tudi zavedal, kako velikega moža ima v svojem kapelniku. Haydnu je sicer predpisoval mnogo dela in od njega venomer zahteval nove in nove kompozicije, a mu pri tem tudi puščal proste roke, tako da je skladatelj ustvarjal tako, kot so mu dale zamisli in pero. V gmotnem pogledu je bil Haydn dobro preskrbljen, a hkrati tudi umetniško nedovisen in se je razvil v najbolj izvirnega in samosvojega glasbenega ustvarjalca tistega časa. Živel je odmaknjeno od sveta. V tem času ni nikoli prestopil meja posestva svoje knežje družine. Vendar je njegova slava v svetu rasla: njegove kompozicije so v tisku izhajale po vsej Evropi, od Pariza do Berlina, od Dunaja do Amsterdama in Londona. Postal je najbolj cenjen evropski komponist svoje dobe. Častilci so ga hoteli odpeljati po svetu (v eni takšnih priložnosti, leta 1784, je nastalo njegovih šest simfonij za „duhovne koncerte“ v Parizu, imenovanih „pariške“), vendar se je Haydn vztrajno upiral takšnim poskusom.

Haydnova tesna zveza z Esterhazyji se je končala s smrtjo kneza Nikolaja leta 1790. Njegovi nasledniki niso imeli več tolikšnega čuta za glasbo in Haydn se je preselil na Dunaj, četudi je še vedno po nazivu ostal knežji kapelnik. Novica o Haydnovi prostosti se je hitro razširila po Evropi. Priložnost je izrabil londonski koncertni podjetnik Salomon in ga pregovoril, da se je odločil za potovanje v Anglijo. To je bil Haydnov prvi veliki korak v svet.

15. decembra 1790 sta se s Salomonom podala na pot in po štirinajstih dneh prispela v London, kjer so skladatelja, tedaj že devetinspetdesetletnega, a še vedno čilega moža dočakali z velikimi častmi. Anglija je Haydna gostila vse do poletja 1792. Njegovi koncerti so doživljali velike uspehe. Srečeval se je z raznimi ljudmi, z razumniki in plemstvom; bil je tudi gost kraljevske družine. Postal je častni doktor oxfordske univerze. Kljub naporom se je v Angliji dobro počutil in sprejel vabilo za še en podoben obisk, ki ga je opravil v letih 1794 in 1795. Najznamenitejši sad Haydnovega bivanja v Angliji je njegovih dvanajst „londonskih simfonij“, ki so tudi zadnje med kompozitivimi dobrimi sto kompozicijami te vrste.

Skladatelj si je v Angliji pridobil precejšnje premoženje, s katerim si je v predmestju Dunaja kupil hišo z vrtom, kjer je prebil zadnja leta svojega življenja v miru in v samoti. Tu sta nastala znamenita oratorija „Stvarjenje“ in „Letni časi“, ki sta kronala skladateljevo več kot polstoletno ustvarjalsko delo. Kmalu po tem, ko je dokončal zadnji oratorij, je Haydn začutil težo let, ki se ji je bil do tedaj uspešno upiral. Moč mu je začela naglo pojemati. V javnosti se ni več kazal in za veliko slovesnost, ki so mu jo na Dunaju priredili leta 1808 z izvedbo oratorija „Stvarjenje“, so ga morali prinesti na stolu. Umrl je 31. maja 1809, v dneh, ko so Dunaj zasedle Napoleonove okupacijske čete.

Sodobniki so Haydna opisovali kot poštenega in srčno dobrega človeka, čigar dobrodušnost in smisel za humor odsevata tudi v njegovi glasbi. Za slavo mu pravzaprav ni bilo toliko mar. Znan je bil tudi v najvišjih krogih Evrope in bi lahko postal

dvorni komponist marsikaterega evropskega vladarja, vendar je ostal zvest domačim krajem in ljudem. Zavedal se je svojega preprostega rodu in najsrečnejši je bil takrat, kadar je bil lahko med preprostimi ljudmi. Njegov kopist in njegova gospodinja, ki sta mu stala ob strani tudi v zadnjih letih življenja, sta mu pravila „naš dobri papa Haydn“: pod tem vzdevkom so ga poznale cele generacije in morda celo spregledale, koliko neusahljive moči se skriva v njegovi glasbi.

Dr. JANEZ HOEFLER

1. Haydnova rojstna hiša
2. Dvorec Esterhazyjev v Železnem okrog leta 1800
3. Knez Nikolaj Esterhazy (7114–1790)
4. Joseph Haydn (portret Johna Hoppnerja, London 1791)
5. Joseph Haydn leta 1794 (risba s svinčnikom)
6. Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791). Čeprav ju je ločilo skoraj petnajst let, sta bila s Haydnom dobra prijatelja. Mozart, ki se je prav dobro zavedal svoje veličine in se je o drugih skladateljih redno izražal pikro in podcenjevalno, je o Haydnu menil vse najboljše. Posvetil mu je svojih šest godalnih kvartetov op. 10 (1785).
7. Beethoven leta 1801. Haydn se je prvič seznanil z Beethovnom v Bonnu konec leta 1790 na svoji poti v London. Ko se je Beethoven leta 1792 preselil na Dunaj, si je za učitelja izbral Haydna, ki pa zanj zaradi starosti ni mogel storiti kaj posebnega. Haydn je na Beethovna vplival močnejše kot Mozart, posebno s svojimi simfonijami in godalnimi kvarteti. Kljub temu, da je bil njegov pouk pri starem mojstru nereden in neučinkovit in si je mladi komponist moral na skrivaj izbrati drugega učitelja, je Haydna zelo spoštoval in mu tudi posvetil svoje prve tri klavirske sonate.

JAZZ

POLETNA JAZZOVSKA POTEPANJA

ROSCOE
MITCHELL
OKTOBRA
V MARIBORU

Julija sem sodelovala kot glasbena mladinka med animatorji v Groznjanu. Bilo je zabavno, vendar Trst je vabil in žrtvovali smo mu ves dan. Kupili smo vse živo, zame je bila najvažnejša stran časopisa Musica jazz, ki je oznanjala, da se v Macerati (srednja Italija blizu Ancone) nekaj dogaja.

22. julija, ko je Slovenija praznovala, sem odpotovala v svet. Sama sem odločala, kaj bom videla, kaj bom doživela, to mi je dajalo energijo, da sem se sprijaznila s cariniki, vlaki polnimi turistov z gorami prtljage, polnočnimi železniškimi postajami, komarji in še čim. V Macerato me je zgodaj zjutraj pripeljal prazen vlakec. Pot od obale Jadrana do mesta se je vzpenjala. Center, prepleten z ozkimi, tlakovanimi ulicami, trgi in cerkvami, je zaprt v obzidje na vrhu vzpetine. Meščani pravijo, da živijo kakor Rimljani med znamenitostmi in nekdanjo kulturo. Predniki so jim zapustili parke, kopališče, areno... Mestni možje se zavedajo pomena znamenitosti, zato je vsak julij mesec kulture: opera, drama, jazz, film. Mesto je že preraslo staro obzidje in se razprostira po bližnjih gričih. Z železniške postaje me je avtobusni sofer z vratolomno vožnjo in prijaznim nasmeškom določil na glavnem trgu. Poiskala sem rdeč in moder plakat, ki sta vabila na koncerte. Zanimalo me je tisti v modrem, oznanjal je 4. mednarodni jazz festival.

Prejšnji večer sem zamudila edini italijanski koncert Stana Getza, nastop trobentača Cheta Bakerja in italijansko skupino Enrica Pieranunzija. Stan je bil lani v Ljubljani, Chet predlani v Pescari, italijanska scena je pa tako znana.

Vsi koticiki so bili polni mladih v spalnih vrečah. Seveda, jazz prejšnjega večera jih je utrudil. Meščani so jih račovedno ogledovali, živahno razpravljali in kimali z glavami. Najbolj jih je skrbelo, če mladine le ne zebe.

Ko so se odprle trgovinice, mi je prijazen možak podaril karto mesta, vse mogoče prospekte in kup informacij. Dan je minil ob ogledovanju rimskega kamenja, pozorno sem prebrskala razstavo fotografij jazzovskih mojstrov. Bilo je ogromno povprečnih posnetkov. Plakat v modrem je obetal filme o jazzu, pogovore, konference, seminarje, vendar nismo doživeli ničesar v tem stilu.

Zadnja dva večera so bili koncerti napovedani ob 21.15, ni šlo brez zamude in spremenjenega programa.

Začela je italijanska skupina že kar mednarodnega trobentača

Enrica Rave (ECM sodelavec) s sodelovanjem altsakofonista Masima Urbanija, ki je imel ves čas težave z mikrofonom. Zvočni vtis skupine kot celote je bil dokaj reven, pravi špas je bil, ko se je bobnarju dvakrat med koncertom sesedel high hat in z ropotom padel na tla.

Napovedovalec nas je presenetil: solo koncert Steva Lacyja. Na oder je prikorakal v zeleni zametasti obleki z zlatim sopran saksofonom v rokah. Trudil se je igrati z več energije tako kot Anthony Braxton ali Roscoe Mitchell, vendar se je vedno znova znašel v okvirih lepih melodij, ki so jim mladi Italijani še kar navdušeno ploskali. Preizkusil je potrpežljivost celo s sprehajanjem po odru, na koncu so zahtevali še. Steve ima temeljito glasbeno izobrazbo, aktivno je skladal v zgodnjih šestdesetih letih (to počne še danes), temeljito študiral dela Theloniousa Monka, nabiral izkušnje v sodelovanjih s Cecilom Taylorjem, Gilom Evansom, Donom Cherryjem, v Macerati ni šokiral. V zgodnje jutro so igrali možje v kvintetu Phila Woodsa, ki je sodeloval v big bandih D. Gillespieja, B. Goodmana, Quincyja Jonesa. Glasbo skupine bi uvrstila nekako v konec petdesetih let, tako so bili zadovoljni tudi starejši poslušalci. Phil je menjaval alt in sopran saksofon, ob navdušenem ploskanju so vsi skupaj vedno učinkovito zaključili. Vrhunec je bil kitariski solo, improvizacija na znano temo Johna Coltranea NAIMA. Škoda, da je kitarist uporabil le briljantno tehniko igranja, pravega občutka ni

1. ARCHIE SHEPP – FOTO: B. Rončel

zmogel, tako je Naima zbledela. Zadnji večer so brez opravičila napovedali program brez skupine Maxa Roacha. Tudi žvižganje ni pomagalo.

Minil je nastop italijanske skupine Marco di Marco, Phil Woods je moral še enkrat na oder. Vsi smo čakali nastop tenor saksofonista in borca za pravice temnih ljudi ARCHIEA SHEPPA. Glasbeno pot je ta glasbenik začel 1944 v Philadelphii s klarinetom, alt saksofonom, kasneje se je posvetil tenor in soprano saksofonu. Igral je v orkestrih rhythm-and-blues, igral s trobentačem Leejem Morganom, Cecilom Taylorjem, Billom Dixonom. Pomembno je bilo ustvarjanje z Donom Cherryjem in Johnom Tchicaiem. Njegova glasba je posebno značilna za „novo glasbo“, čas vračanja načel, podiranje vrednot, mitov in tabujev.

V svojo skupino je vključil pianista Mala Waldrona, ki je nekdanj spremljal Billie Holiday in sodeloval z Ericom Dolphyjem v klubu Five Spot. Mal z energijo ni dosegal skupine, ostal je v okvirih tonalnosti, več ni mogel ustvariti.

Archie je igral električno ojačana instrumenta, zvok je bil le močnejši, prav nič lep, tipično sheppski, težak, hrapav. Njegova glasba napada, včasih ji je težko prisluhniti, to ni slučaj, drugič je polna lepote. Ima svoje zakone, je paradoksalno protislovna k tradicionalni glasbi velikih kot Armstrong, L. Young, C. Parker.

V koncept glasbe vključuje Archie tudi vokal, vendar zaradi slabega ozvočenja ni bilo mogoče razumeti sporočila. Člana skupine sta še: Cameron Brown, bas, in Charlie Persip, bobni. Skupaj s pianistom so ustvarjali tisto pravo, zanimivo ozadje, zvočno kuliso za solo vložke njihovega leaderja.

Archie Shepp je sam predstavil glasbenike in prvo skladbo STEAM (moč, energija). Uvod so prepustili bobnarju, ki je učinkovito ustvaril občutek stroja, ki ga žene naprej neznanska energija. Ritmično ogrodje so izpolnili Archie s sopran saksofonom, vokalom, basist in v ozadju klavir. Nekajkrat se je v glasbeno dogajanje vključil pisk mikrofona, ki je prinesel občutek srhljivosti. Glasba sama je pripovedovala o ljudeh, ob njej nisi ostal brez občutkov.

Vsak glasbenik je mogel izraziti svoje ideje: Archie je ostal zvezda v dve uri in pol dolgi improvizaciji. Številnemu občinstvu so zaigrali dodatek, tako smo zadovoljni odhajali na železniško postajo.

URŠKA ČOP

V zadnjem letu dni smo lahko glasbo The Art Ensemble of Chicago poslušali kar trikrat: v Gradcu, Ljubljani in Zagrebu.

V okviru živahne jesenske glasbene scene (tedenski večeri jazz na gimnaziji Miloša Židanška, prireditve v klubu mladih, predavanja, redne radijske oddaje, koncerti) bo 29. OKTOBRA ob 20. uri nastopil v mariborskem KINU PARTIZAN član te ameriške skupine ROSCOE MITCHELL. Organizator bo s sodelovanjem Glasbene mladine Maribor pripravil celovečerno predstavo, ki jo bodo izpolnile baletne koreografije, diapozitivi in solo koncert.

Baletna skupina prve mariborske gimnazije pod vodstvom Maje Milenovič pripravila koreografije na izvirno Roscoeovo glasbo, diapozitivi nam bodo predstavili The Art Ensemble of Chicago, za zaključek pa bo nastopil Roscoe Mitchell.

Vsestranskega umetnika – skladatelja, pevca, glasbenika, slikarja Roscoe Mitchella zanima velika črna glasba približno četrto stoletja. Je eden ustanoviteljev AACM (združenja za napredek kreativnih glasbenikov), že več kot 10 let sodeluje v Art Ensemble. Roscoe je multiinstrumentalist. V kolidžu je začel na klarinetu, danes igra različna pihala in tolkala.

Solistični koncert zahteva od občinstva veliko koncentracijo, od glasbenika veliko znanja in energije, torej je oktobrski dogodek toliko pomembnejši.

U. Č.

2. ROSCOE MITCHELL – FOTO: B. Rončel

LJUBLJANSKI JAZZ - SAM IN HORACE

Junjski jazz v Križankah nam je ponudil kar pet dni glasbe domačih in tujih kreativnih glasbenikov.

Prvi dan so se predstavili Big band Zavoda za glasbeno in baletno izobraževanje (Ljubljana), Opus X (zagreb), trio Popovič (Ljubljana), Mirni ljudi (Beograd) in mladi gostje iz Združenih držav Mannheim American High School Jazz Band. Spodbudno je, da so organizatorji naklonili cel večer ustvarjalnosti mladih, bodočih jazzistov.

Četrtek večer so ustvarili: prav nič jazzovski kvintet Mobassa, ki je bil verjetno kaj slaba zamenjava za bariton saksofonista Gerryja Mulligana, vzhodnonemški trio pod vodstvom Ernsta Ludwiga Petrovskega, zaključila je skupina tenor saksofonista Edlea Lockjawa Davisa, jazzovske legende, ki je ustvarjal v različnih obdobjih jazza in sodeloval z mnogimi priznanimi glasbeniki.

Otvoritvene koncerte zadnjih treh večerov so namenili jugoslovanskim big bandom. V petek so zaigrali zagrebčani pod vodstvom Miljenka Prohaske in pokazali, da ostajajo na isti ravni. Simpatična je bila glasba poljskega kvarteta Zbigniew Namy-slawski. Vrh festivala je prinesel trio SAMA RIVERSA, nekaj o njem, skupini in koncertu v nadaljevanju.

V sobotnem večeru so nastopili: beograjski orkester pod vodstvom Vojislava Simića, madžarska rock skupina Bergendy, za konec japonsko-ameriška kombinacija Itaru Oku, ki je, kot Japonci navadno počno, sejala energijo. Japonski glasbeniki se želijo s svojim nač-

nom podajanja čim bolj približati ameriškim vzornikom.

Nedelja je prinesla Big band RTV Ljubljana, težko pričakovanega Terjea Rypdala, ki ni pokazal prav ničesar in za zaključek festivala lep koncert kvinteta pianista, dirigenta in skladatelja Horaca Silverja. 49 let ima in za seboj velik vpliv na generacije mladih glasbenikov, ki si ga je ustvaril v zgodnjih petdesetih letih s popolnoma drugačnim fraziranjem in novim stilom igranja leve roke. Igral je v skupinah Stana Getza, Colemana Hawkinsa, Lesterja Younga. 1954 je ustanovil z bobnarjem Artom Blakeyem znane The jazz Messengers, ki so se predstavili na lanskem jazz festivalu. Tudi tokrat je Horace presenetil s preprostostjo, nevsiljivim nastopom in dobro glasbo, ki je poslušalcem prinesla nekaj veselja in dober občutek po grenkem priokusu prejšnjega severnjaškega koncerta.

Nesporno je SAM RIVERS pripravil ljubljanskim poslušalcem pravi šok, tako kot osebnost, tako kot glasbenik (enako so doživeli lani na koncertu Cecila Taylorja, The Art Ensemble of Chicago, Paula Bleya). Glasbenik teh kvalitet ni dopustil, da bi se ljudje pripravili na glasbo ali med njo počivali. Improvizacija je trajala brez prekinitve pol-druge uro, ob nenehnem stopnjevanju energije, menjavanju instrumentov. Čutili smo borbo med glasbeniki na odru in poslušalci, ki jim niso dovolili niti dihati, sicer bi koncentracija nujno upadla. Seveda, ljudje so odhajali, na koncu so glasbenikom komaj naklonili aplavz, torej dodatka ni bilo, očitno niso želeli več glasbe. Trio, ki nam ga je predstavil SAM RIVERS, sestavljajo: BOBBY BATTLE, bobni-fant se je trudil, garal in komaj dohajal oba velika mojstra, DAVE HOLLAND (akustični bas, čelo), ki ga poznamo prav tako po sodelovanju z Anthonyjem Braxtonom in najpomembnejši jazzovski kreativci naše dobe SAM RIVERS.

Prvo skladbo EARTH TREMOR (drhtenje zemlje) je Sam začel s tenor saksofonom, dodal je izredno dolg vložek na klavirju, nato soprano in za konec flavto, ki jo je Dave mojstrsko dopolnjeval s čelom. Nikakor ne moremo oceniti, na katerem instrumentu je Sam pokazal več, katerega obvlada najbolj popolno. Karkoli je prijel v roke, vse je zvenelo genialno, samo njegovo. Nihče ni imel izrazitega zvezdniskega sola, vsi so ustvarjali ves čas, glasbenik ni imel priložnosti, da bi popustil. Tako je minil koncert, ki bi ga morali ljudje spremljati z več odgovornosti in si ga vtisniti globoko v spomin.

Sam se je rodil v družini glasbenikov, vedno je bil okrog njega z glasbo napolnjen svet. Mama ga je učila igrati klavir, to je bil tudi prvi vpliv, pozneje v gimnaziji je igral soprano saksofon, rog in pozavno. Poslušal je druge znane jazziste Colemana Hawkinsa, Lesterja Younga, se ob njih učil, igral v klubih in poučeval otroke, kajti Sam je profesor glasbe. Na konservatoriju v Bostonu je študiral evropsko klasično glasbo, ker jazz v petdesetih letih še niso poučevali. Glasbeniki so se poznali med seboj in igrali v različnih zasedbah. Sam je igral s kvartetom. Danes vodi big band, igra z njim na koncertih v Ameriki, snema v svojem studiu v New Yorku. To je pravzaprav kulturni center, v katerem so slikarske razstave, dramske, baletne, filmske predstave. Seveda je glasba najpomembnejša in tako se lahko mladi talenti, ki igrajo in skladajo novo glasbo, predstavijo širšemu občinstvu. Tako si studio RIVBEA prizadeva, da bi vzbudil več interesa za novo glasbo v sodobni ameriški umetnosti.

V Evropo prihaja Sam Rivers redno in vsakokrat nam predstavi drugačno zasedbo. Letos jeseni bo v francoskem Nancyju (na jazz festivalu) predstavil vse mogoče zasedbe od tria do big banda z različnimi, svetovno znanimi jazzovskimi glasbeniki.

URŠKA ČOP

JAZZ V MONTREUXU

Resda je letošnji Montreux Jazz Festival potekal v štirih delih (šansona, jazz-rock, jazz, blues-gospel-soul-folk), resda sem slišal samo jazzovski del (od 12. do 17. julija), res pa je tudi, da moja pamet ne dojame teh razmejitev, saj je bilo moč že v samem jazzovskem delu čuti mnogo tistega, kar je bilo dodana onim trem. Ali je naključje, da je edini resni koncert - Charles Mingus kvintet - sklenil šest dni nastopov velikih imen jazza, posebej še zgodovine jazzja?

Count Basie, Benny Carter, Roy Eldridge, Dizzie Gillespie, Vic Dickenson, Zoot Sims, Milt Jackson, Oscar Peterson, Ray Brown, Clark Terry, Joe Pass in še dosti mlajši - najstarejši od vseh je bil Joe Venuti - so se tri dni menjavali v sestavih od tria do seksteta, se držali ključa: bolj ali manj znana tema, improvizacija solo z leve na desno, z desne na levo, včasih so stali v krogu, tu in tam v vrsti ali pa kar tako, in bombardirali z mainstreamom. Zdal se je razjasnilo ime te velike prireditve: razumevanje besede festival se je spustilo po globini etimologije, zakaj veselje nastopajočih je bilo resnična radost. Kralja, princa, velikega gospoda sta tu zamenjali gramofonski družbi Atlantic in Pablo. Resnici na ljubo njihova virtuoznost zapre sapo, a jo zavoljo službe sami sebi kmalu odpre.

Tako je postal Ch. Mingus, ki se je komaj premikal po odru (ko hodi, uporablja palico, ko igra, se naslanja na klavir), utelešena ironija tega festivala, njegov smeh pa mogoče še zdajle doni po instrumentih večine glasbenikov z Montreuxa 77. O izrednem razvoju, ki naj bi ga po zadnji vojni napravil bas, je januarja letos odgovoril novinarju tole: „Jimmy Blanton je počel vse, kar počnejo na električnem basu sedaj. To je bilo leta 1937. Gil Handot, Blanton, Adolphus Albrook, Nikolj niste slišali za njih, ker nikoli niste slišali jazzja.“ (Down Beat, 27/1/77).

Človeku, ki so ga na silo izselili iz najetih prostorov v New Yorku, vrh tega pa vrgli na cesto opremo in njegov instrument, ni do šale. Ljudje, vajeni virtuoznih solov glasbenikov, še bolj pa ploskanja sredi izvajanja, so med igranjem kvinteta dvignili strašen hrup, ko sta trobentač in saksofonist podala solo pianistu, Mingus pa je dvignil prst in med nastopom je bil mir. To je bil edini jezni glasbenik na festivalu.

MATJAŽ KRAINER

3. HORACE SILVER

4. SAM RIVERS - FOTO: B. Rončel

POP

KONCERT V AKVARIJU

Čas: sobota, 20. avgusta od štirih popoldne do dveh zjutraj, že 21. avgusta. Prostor: jasa pri Dolenjskih Toplicah, gozd v akvariju, oaza zvokov. Zavese dežja so se nekajkrat stopile s potoki. Bili smo ribe, ujete v glasbo. Štiristo krapov. Oranžen oder, platno. Lesene klopi in mize, ki se drugače uporabljajo za veselice. Dovolj hrane in pijače. Slednje je pričelo v nedeljo že zmanjkovati. Plakati: Dolenjske Toplice '77 z imeni nastopajočih. Nekaj šotorov na robu jase odprte v travnik. Kres, ki mu je uspelo zagoreti ob enih zjutraj. Ozvočenje: Radio Študent. Organizator: Odbor za plesne prireditve pri Občinskem komiteju ZSMS Novo mesto. Še malo, pa bi bilo. V redu, namreč. Pa niso bili zmeraj krivi. Kot niso bili za deževne kratke stike. Vstopnina: 25 din.

Bilteni in plakati z opisi glasbenih delovanj nastopajočih in njihovimi fotografijami. Stopnjevanje nemira med občinstvom. Zaradi vlage. Spalne vreče, platnene torbe, tunike, kot vedno kavbojke, še vedno kratki lasje. Prvi so poizkušali nastopati, pa tudi kaj zaigrati J. F. J. Bosse. Nizozemska skupina v sestavi Bojan Zidarič, in Finec Pete, električni kitari, Peter John, akustična kitara in glas Vesna, sicer žena Petra Johna. Vse je izzvenelo, če sploh je zvenelo, kot meditacija.

Vsak sam zase. Prvi je začel verigo glasbenih individualistov Ljubljancan, Bojan Drobež. Pisati bo moral besedila, ki bodo prepričala s svojo vsebino. Ta, ki pa jih je zapel, bilo jih je okoli deset, so bila pravo nasprotje tega. Z akustično kitaro sta se spremljala tudi Novomeščana, Miran Jenko in Janez Bratkovič. Zapela in zaigrala sta nekaj „otročkih“ pesmic, ki so vsaj malo dvignile moralo na prizorišču. Tomaž Domicelj je najprej zapel nekaj pesmi ob spremljavi akustične kitare, potem sta se mu pridružila še bobnar Tone Dimnik in klarinetist skupine Begnograd, proti koncu pa še basist. Ste že slišali slovensko inačico bluesa s klarinetom? Škoda da niso nastopili proti koncu, saj bi bili pravi vrhunec koncerta, kar je potrdilo tudi občinstvo s ploskanjem in vpitjem. Dež.

Nov zvok v slovensko (kakšno že?) glasbo je vnesla skupina Begnograd v sestavi harmonika, klarinet, bas in bobni ter prepletanje rocka in jaza in motivov jugoslovanske ljudske glasbe. Vse to in še uigranost je povzročilo, da so morali še dvakrat na oder. Dež.

Tomaža Pengova so z odra pregnali obiskovalci bifeja, saj je zaigral le tri skladbe. Andrej Trobentar je bil med redkimi, ki so uspešno nastopili. Dober glas, sicer besedila v angleščini, le eno slovensko, tri kitare, od teh ena akustična ter improvizacija z glasom. To so glavne značilnosti njegovega nastopa. Dež. Rudolfovo, ki so nastopili naslednji, so značilen primer slovenske rock skupine. Skladbe, ki jih igrajo že od vsega začetka, slaba besedila, igranje in glasovni del tudi ne izstopajo iz poprečja. Glasba brez domišljije. Dež.

Zadnji so nastopili Kranjčani, Andrej Šifrer s svojo skupino, v kateri poleg njega, ki igra kitaro, igra ta še čelist in kitarist. Glasba, ki jo igrajo, je rahlo country obarvana, pa vendar je tudi Andrej Šifrer osvežitev na slovenskem pop odru. Besedila so na ravni marsikaterega evropskega individualista.

Šele po končanem koncertu se je kres razgorel, akvarij pa se je odprl šele v Ljubljani.

MILOŠ BAŠIN

PLOŠČE

V novi rubriki, PLOŠČE, vam bomo predstavljali nove – plošče resne, jazz in pop glasbe, domačih in tujih izvajalcev. Plošče bodo iz produkcije domačih, jugoslovanskih gramofonskih hiš, predstavili pa bomo samo pomembnejše, oziroma boljše plošče.

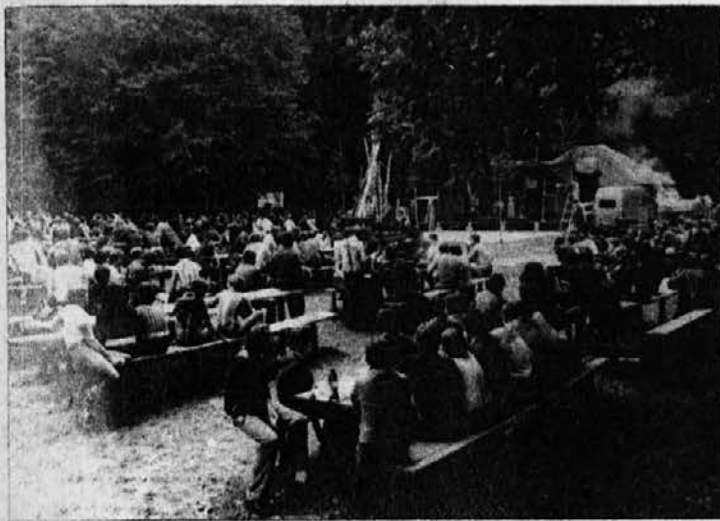
Gramofonska hiša Suzy je izdala naslednje plošče v poletnih mesecih, ko Glasbena mladina ne izhaja:

- 53055 Linda Ronstadt – Greatest hits
- 53053 Joni Mitchell – Hejira
- 56309 James Taylor – Greatest hits
- 56351 America – Harbour
- 56344 Fleetwood Mac – Rumours
- 53051 Eagles – Hotel California
- 65470 Janis Joplin – Greatest hits

RTB, produkcija gramofonskih plošč pa:

- 5676 The Nice/Keith Emerson
- 5698 The best of Cream
- 5660 Rick Wakeman – White rock
- 5690 Marshall Tucker band – Carolina dreams
- 5668 Steve Gibbons band – Rollin on
- 5678 B. B. King – King size
- 5700 Elkie Brooks – Two days away
- 5674 Bryan Ferry – In your mind
- 5669 Peter Gabriel
- 5658 Genesis – Wind and wuthering
- 5653 Joan Baez – Gulf winds *
- Pri RTB so izdali tudi tri jazz plošče:
- 4363 Oscar Peterson, Niels Pedersen and Joe Pass – The trio *
- 5677 Jimmy Smith – Sit on it
- 43 Dave Brubeck

MILOŠ BAŠIN

KVIZ BELA BARTOK 77

Dolgo smo čakali, prav do konca šolskega leta in še nekaj dni čez, da se je pred kamerami ljubljanske televizije odigral finale kviza glasbene mladine Slovenije o Bell Bartoku. Snov je bila prav zares zahtevna in osnovnošolci so s svojimi mentorji potrebovali veliko ur in še več zbranosti in volje, da so se do potankosti naučili vse o življenju in delu tega velikega madžarskega skladatelja. Seveda truda nikomur ni bilo žal, saj Bartokova glasba, ko jo dodobra spoznaš, ugaja in bogati, in skoraj vsi udeleženci kviza so jo iz dneva v dan raje poslušali.

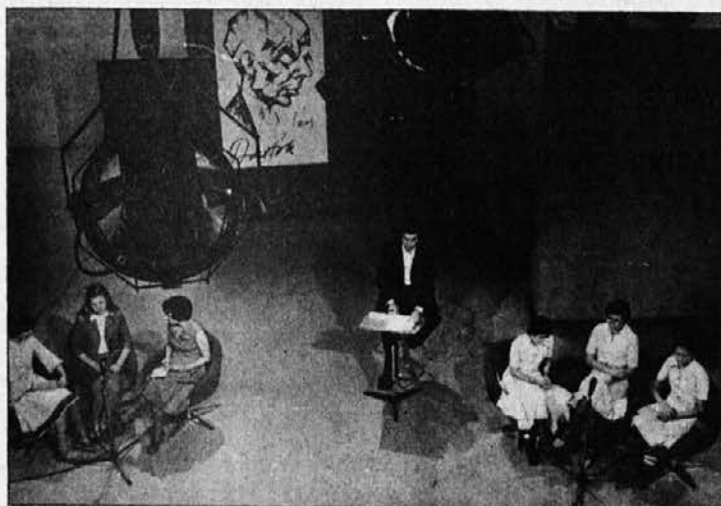
Po aprilskem polfinalu so štiri ekipe nadaljevale z delom. Niso se mogle posloviti od knjižice o Bartoku in od magnetofonskega traku, niso se mogle docela prepustiti vrvežu zadnjih šolskih dni, ko mrgoli spraševanja, šolskih nalog, proslav, tekmovalj in izletov. Morale so se od časa do časa ukvarjati z Bartokom in njegovo glasbo in utrjevati tako težko pridobljeno znanje.

In tako smo se sredi junija srečali v enem od televizijskih studiev, kjer so glasbene mladince čakali režiser Dušan Hren, vodja oddaje Vili Vodopivec, strokovna žirija, kame-re, pano s plakatom skladatelja, o katerem je tekla beseda, in velika zamotana številčnica za prikaz rezultatov, da ne omenjamo vsega, kar še sodi k televizijskemu snemanju. Priprav za tako oddajo si nekdo, ki jih še ni doživel, ne more predstavljati, kajti en cel dan dela, tekanja sem in tja, vpitja, okvar, prepiha in živčne napetosti je običajen čas za uspešno izdelavo enourne oddaje. To je seveda lepo in prav, vendar ta oddaja ni bila le oddaja, temveč tudi tekmovalje, pravo, živo tekmovalje dvanajstih deklet, ki so prišle pokazat svoje izjemno zanimanje in koncentracijo.

Po odločitvi žreba so najprej tekmovala dekleta glasbene šole iz Ajdovščine z dekleti osnovne šole Milice Pavlovič iz Čačka, nato pa sta se pomerili še ekipi osnovne šole Angel Besednjak iz Maribora in osnovne šole Franjo Vrnč iz Slovenj Gradca. Hitre reakcije, zbranost in iznajdljivost so odločale skoraj bolj kot razlika v znanju, ko sta se dalje prebili slovenjegraška in ajdovska ekipa. Dekleta iz Slovenj Gradca so po zadnjem bloku vprašanj dokazala, da vsekakor zaslužijo prvo mesto.

Nagrade so bile bolj vzgojne in simbolične, saj je prav gotovo za mlade tekmovalke največja pridobitev te prireditve veliko pridobljeno znanje, in pa spoznanje tekmovalne mrzlice in seveda televizijskega medija. Vse štiri ekipe finala so si za svoje šole priborile lutkovno predstavo Bartokovega baleta „Leseni princ“ in nagrade uredništva revije „Pionir“, ki je sodelovalo pri organizaciji kviza. Prvouvrščena dekleta pa so dobila za nagrado še možnost bivanja v našem glasbenem taboru v Seliščih.

Ko so se vsi duhovi umirili, a so vtisi vendarle še bili sveži, smo mentorje ekip povprašali, kaj menijo

1. VILI VODOPIVEC Z EKIPAMA AJDOVŠČINE IN ČAČKA
2. DEKLETA IZ ČAČKA
3. ŽIRIJA

FOTO: M. Aljančič

KAJA ŠIVIC

o letošnjem kvizu. Takole so nam napisali:

JOŽICA HANŽIČ (z osnovne šole v Ločah): Učenci na kvizu radi sodelujejo. Ker smo sodelovali v vseh treh kvizih GMS, sem imela občutek, da je bila letošnja snov zelo težka in predvsem preveč strokovno poglobljena za to razvojno stopnjo otrok. Mislim pa, da je kviz kot oblika zelo primeren, ker motivira učence in jim tako približa umetnost.

TONE GAŠPER (z osnovne šole v Mislinji): Ko smo sestavili ekipo, nismo pričakovali, da bo s študijem snovi toliko dela, učenci pa razen zelo redkih niso širše glasbeno razgledani (ni glasbene šole niti drugih glasbenih ustanov), da bi učenje potekalo laže in hitreje... In še ena pripomba: Letos smo od delovnih organizacij naprosili denar za nov pianino (za klavir ni bilo dovolj) in to je vse, kar premoremo. Prizadevamo si na vse načine, da bi glasbena šola iz Slovenj Gradca odprla pri nas dislociran oddelek, vendar slabo kaže. To je še en dokaz, da sta vaški in mestni otrok v neenakem položaju. Ali lahko glasbena mladina kaj stori za izboljšanje tega stanja?

ANICA ILJAŠ (z osnovne šole v Slovenj Gradcu): S temo letošnjega kviza smo bili zelo zadovoljni, saj smo tako razširili in poglobili znanje o glasbi 20. stoletja. Menim, da bi tudi v bodoče posegali na področje sodobne glasbe. Kar zadeva samo tekmovalje, je pri tem kvizu kot pri ostalih nujen „športni element“, vendar menim, da je letošnji način s „pritiskom na gumb“ marsikomu naredil krivico.

FRANC ZUPANČIČ (z glasbene šole v Ajdovščini): Televizijsko snemanje je dokaj mučno opravilo. Menim pa, da tekmovalnih ekip ne bi smeli toliko časa utrujati zgolj s tehničnimi problemi samega snemanja. Ekipam je potrebna dokajšna mera zbranosti, kar jim je bilo v letošnjem finalu onemogočeno. Tudi odbijanje točk je dokaj oster kriterij, problematičen pa takrat, kadar je odgovor nepopoln... V bodoče bi morda lahko tekmovalja popularizirali z javnimi nastopi. Ob vprašanih naj bi bil koncert oziroma glasbene točke, ki bi omogočile širši javnosti spoznanje glasbene teme kviza.

MIRJANA BONIN (z osnovne šole v Kopru): Glasbeni kviz za osnovno šolo veliko prispeva h kvaliteti pouka. Pri sami pripravi lahko sodeluje večje število učencev, čeprav vsi ne tekmujejo, saj se na ta način spremeni odnos učencev do glasbe. Poveča se njihovo zanimanje za koncerte, radijske in televizijske oddaje o resni glasbi, poleg tega pa se učenci naučijo vrednotiti in doživljati umetnost. Gradivo za kviz pa lahko tudi uspešno uporabljamo med rednim poukom. Glasbeni mladini Slovenije kot mentor čestitam pri dobrem organiziranju glasbenih tekmovalj in ji želim v nadalje veliko uspehov.

INDIJSKA GLASBA

Zavijanje vetra, žuborenje potoka in valovanje morja, škrebļanje dežja in grmenje nevihte, pesem ptic in klci drugih živali so bili za človeka starega veka prvi vir zvočnega navdiha. Intimno povezanost z glasbo narave, z njenim brezčasnim ritmičnim valovanjem in nešetimi odenki je mogoče močno čutiti v indijski glasbi. Zvok ni zanimiv le sam po sebi, temveč se iz začetnega spoštovanja ob vsemogočni govorici narave razvije do stopnje posrednika, preko katerega se človek lahko poveže z božanskimi silami vesolja in s pomočjo njih tudi v samem sebi ujame in doživi to kozmično vibracijo, ter se poenoti z njo. Kot v mnogih drugih verovanjih, tako tudi v hinduizmu zvok predstavlja in poseblja izvor vseh stvari, prvobitno božjo besedo, pravilnico in osnovo za vse bivajoče. Polno koncentracijo doseže v najbolj razširjenem ritualnem zlogu (mantri) (OM) katerega zvok združuje v sebi glavne pojave akustične tvorbe v ustni votlini in predstavlja zato najbolj popoln izraz božanskega prvotnega zvoka. Z notranjim doživetjem in ponavljanjem se vibriranjem tega zvoka se človek simbolično poenoti z izvorno kozmično energijo in tako tudi s svojim notranjim bistvom.

Medtem ko je Evropejec bolj usmerjen navzven in ga bolj privlači pročelje, zunanja oblika in njene zakonitosti ter minljivo trenutno doživetje, kar je jasno videti tudi v njegovem glasbenem izražanju, je osnovna značilnost indijskega človeka predanost duhovni plati zaznavanja sveta. Cilj mu je doživeti spojitve z lastnim nadzavestnim glasom, znanilcem notranjega in vesoljnega ravnotežja, ter ob njem občutka brezčasnosti v objemu življenjskega toka, ki nima ne začetka ne konca, temveč se le preliva iz ene oblike v drugo.

Takšno preplavanje je tudi glavna značilnost indijske glasbe, kjer se vse staplja, prehaja iz ene barve v drugo v navidezno brezčasnem valovanju, ki ga ustvarja prefinjeno variranje barve zvoka, izogibajoč se strogi konstrukciji ali pretiranemu poudarjanju zvočnega volumna. Njen namen je tudi, da poslušalec sicer sledi temu spreminjanju tonov in barv, v resnici pa prisluškuje samemu sebi. Njeno bistvo je zelo sorodno indijskemu plesu, za katerega bi lahko rekli, da predstavlja valovanje in kipenje večno navzočega toka življenja. Ples sam – podobno kot glasba – simbolizira osvoboditev iz objema materialnih spon in sil težnosti, obenem pa s svojo ritmično razporeditvijo ponazarja ciklično dihanje narave in vesolja.

Zmožnost človeškega glasu, da obudi v njegovi notranjosti mantrično vibracijo prazvoka in tako poveže individualni duh s kozmično zavestjo, mu seveda daje glavno vlogo v indijski glasbi. Začetek predstavljajo pete recitacije svetih vedskih knjig Rigveda, Samaveda, Yajurveda in Atharvaveda, ki so nastajale od 2. tisočletja pr. n. št., po

nekih teorijah pa tudi že veliko prej, do okoli srede 1. tisočletja pr. n. št., ki so jih sprva izvajali na enem samem dolgo trajajočem tonu, kasneje pa na treh, običajno v razdalji dveh celih tonov. Obseg teh se je sčasoma preko pentatonike razširil do oktave, vendar pa ves čas razvoja ostaja indijska glasba enoglasna in ne pozna harmonske spremljave v evropskem smislu.

Sčasom se je razvil sistem dveh osnovnih lestvic, ki ju sestavlja v obsegu oktave 22 malih intervalov (okoli četr tona). To sta Sagrama in Magrama in iz njiju je izpeljanih 14 ostalih lestvic, od katerih jih sedem ustreza starim cerkvenim lestvicam. O tem nam priča prvi indijski glasbeno-teoretični spis umetnika Bharate, ki ga je podal v okviru pete vedske knjige, Natjavede. To predstavlja začetek „klasičnega obdobja“ (od ok. 2. stol. pr. n. št. do 11. stol.), ko se je poleg ritualne začela močno razvijati tudi posvetna umetnost in njen najbolj izrazit odraz v glasbi predstavlja raga.

Raga ima za osnovo lestvični model z določenim pomenu posameznih stopenj in njihovih paralel (vsaki stopnji v lestvici ustreza določena barva), začetnih in zaključnih tonov, melodičnih postopov, hitrosti, intenzivnosti in sestavljenosti ritmov, da bi čimbolj sugestivno podala neko vzdušje ali izoliran čutni vtis.

Beseda raga v svojem izvornem pomenu predstavlja barvo, draž, in resnično vsak modus tvori celoto, ki jo preveča enotnost za njega značilne glasbene barve. Doživeto zaigrana raga mora poslušalčevu duševnost „obarvati“, začarati in ga prestaviti v svet, katerega vzdušje poskuša posnemati. Lahko je to značaj bogov, lahko so letni časi, razna obdobja praznovanj, posamezni dnevi, ure dneva in noči, različna razpoloženja v naravi ali človekova čustvena stanja. Tako je nastalo na tisoče rag, ki so se predajale po izročilu in še danes tvorijo osnovo muziciranja in variranja na njihovih smehah.

Ta umetnost rag se je skoraj v vsej Indiji v glavnem ohranila, zasledimo pa predvsem od 11. stoletja dalje delitev in razlikovanje med glasbo juga in severa. Medtem ko se je glasba severne Indije ob mohamedanski invaziji, ki je od 11. stoletja dalje doživljala velik razmah, pomešala z arabskimi in perzijskimi načini muziciranja, je južnoindijska ostala hinduistična in zato v njej najdemo ohranjenih največ tradicionalnih prvin. Tukaj se je njihova raznolikost izjemno razmahnila in južna Indija pozna okoli 5831 z izvajalskimi navodili dokumentiranih rag, katerih izvajanje na izvorni način še danes predstavlja osrednji del glasbenega življenja.

Instrumente so sprva uporabljali le kot podporo petju, nato pa so z njimi poizkušali tudi posnemati barvo in artikulacijo človeškega glasu. Z razvojem in stopnjevanjem izraznih možnosti instrumentov so kasneje vokalisti spet začeli poimenovali nove instrumentalne načine

variranja in ornamentiranja. Improvizirano igranje je postajalo vedno pomembnejše, v obliki teme z variacijami, ali pa kot variranje in preoblikovanje osnovnega materiala neke rage v čimbolj sugestivno in skladno celoto. To svobodno igranje in poudarek na skrajno subtilnem niansiranju zvoka sta z globokim duhovnim ozadjem pritegnila vrsto zahodnih glasbenikov jazza in drugih smeri k študiju indijske glasbe in sodelovanju s tamkajšnjimi glasbeniki.

Tako se v novejšem času tradicionalni indijski instrumenti mešajo tudi z evropskimi (predvsem violina in klarinet), v zgodovini pa so se med njimi udomačila številna arabsko-perzijska glasbila.

Med brenkali je osnovni instrument južne Indije vina, praoblika lutnje, katere zvok za indijske glasbenike simbolizira prazvok božjega stvarstva in kozmične harmonije. Medtem ko ima vina le nekaj „simpatičnih“ strun, ki so po sebi vibrirajo, ko so v resonanci z določenim tonom melodije, ima sitar, brenkalo severne Indije perzijskega izvora poleg osnovnih strun še množico teh sotonov, ki dajejo značilno barvo njegovemu zvoku. Ima premične prečke, ki se jih postavi lestvici določene rage prikladno. Pogosti brenkali sta še tambura, ki se uporablja predvsem kot burdonska spremljava melodije, sarod idr.

Med godali je posebno zanimiv instrument sarangi s svojim izjemno polnim, širokim zvokom, saj ima kar okoli štirideset „simpatičnih“ strun, poleg njega pa še esraj, dilruba (poustanavljena oblika sarangija), rabab, ravanatta in tans. V južni Indiji se uporablja tudi naša violina, ki pa je čisto drugače uglašena in nanjo tudi drugače igrajo.

Od pihal je najbolj razširjena lesena pokončna ali prečna flavta in njen zvok poseblja hindujcem govorico nebes.

Glasbenik čuti sebe kot flavto, kot instrument nebeškega glasu, ki odzvanja v njenem tonu. To je toliko lažje razumljivo, če se zavedamo, da igranje flavte zahteva izjemno povezanost z instrumentom. Tako se glasbilo in glasbenik res simbolično spojata v eno. Čim intenzivnejša je ta združitev, tem čistejši in bolj poln je zvok.

Od instrumentov z dvojnimi jezicami je značilen šannai, ki ga običajno uporabljajo v paru, tako da prvi glasbenik drži osnovni ton, drugi pa igra melodijo. Iz vrste klarinetov je zanimiv instrument bin, ki ga uporabljajo krotilci kač in ima zračni rezervoar iz buče.

Med idiofoni srečamo predvsem razne oblike zvoncev, katerih zvok simbolizira sluh in s tem odmev primarne kozmične zvoka, ter različne vrste činel – cimbele, ki običajno spremljajo ples.

Zvok tolkal pazarda univerzalni ritem stvarstva, obenem pa simbolizira nesmrtnost in tudi „pravo pot“, v smislu uravnoteženja človekove notranje vibracije z ritmom vesolja. Z izjemnimi možnostmi variranja zvoka in različnimi kombinacijami ritmov imajo poleg osnovne ritmične podpore in soustvarjalca glasbenega vzdušja tolkala pogosto tudi vlogo solističnega instrumenta. Spu-

ščajo se v dialoge z melodijo in značilno je pogovarjanje med sitarjem in tablo. Pogosto glasbenik ob tabli istočasno igra še drugo tolkalo, banio, enega z levo, enega z desno roko. Takšna vrsta improviziranja zahteva razen spontane ustvarjalnosti tudi izjemno natančnost in iznajdljivost.

Ritmi so precej komplicirani, pogosto 5 ali 7-delni, ter se v cikličnih improvizacijah lahko še prepletajo med seboj, tako da jim zahodni poslušalec lahko praktično sledi šele po dolgotrajnem vežbanju.

Poleg table so tolkala še mrindagam, dhool, pakhanaj idr.

Ob simbolični povezavi glasbenega ritma s človekovim osebnim ritmom in ciklusi kozmičnega vibriranja, je ena zmed najpomembnejših osnov glasbenega izražanja posameznika tudi najdenje njegovega „osnovnega tona“, lastne tonike, centra ravnotežja zvoka v njem in s tem tudi središča njegovega občega psihofizičnega ravnotežja.

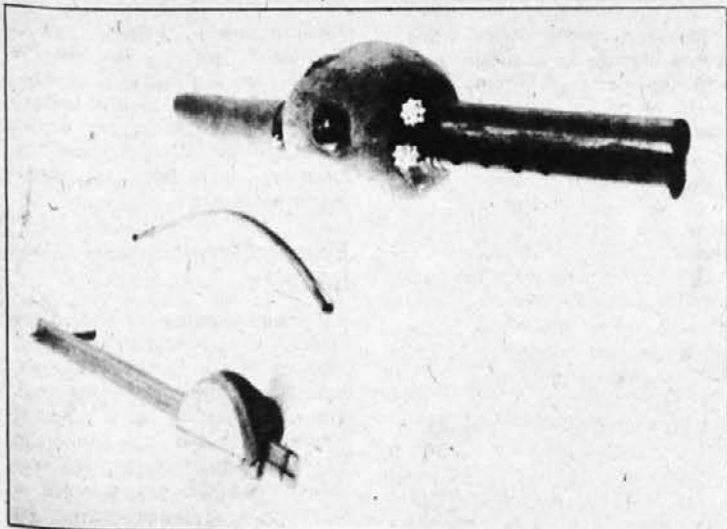
S tem pridihom božanske narave zvoka se je indijska glasba razvijala vse do vdora evropske civilizacije v 18. in 19. stoletju, ki je s svojim materialističnim mišljenjem in njegovim stranskim glasbenim produktom, zabavno glasbo, potisnila nasilno vznemirjenemu Indijcu namesto vere v roke tranzistor.

Do 19. stoletja je indijska miselnost gledala na znanost kot na manj pomembno in postavljala duhovnost in tako tudi duhovno glasbo v ospredje, da pa bi v tej vsiljeni bitki za denar preživel, so mnogi indijski glasbeniki začeli posnemati to ceneno zahodno glasbo, tisti pa, ki so še ostali zvesti prvotnemu glasbenemu izročilu in duhovnemu življenjskemu idealu, pa so se zatekli v samoto, dokler jih ni v šestdesetih letih zopet „odkril“ zahodni svet. Tako je prav tista sila, ki je skoraj potisnila poduhovljeno indijsko glasbo v pozabo, zopet posegla vmes in jo v svoji duhovni suši poklicala na pomoč. Od tedaj se vrste koncerti indijskih glasbenih umetnikov klasičnega stila po vsem svetu in to ji je tudi na domačih tleh dalo nov zagon.

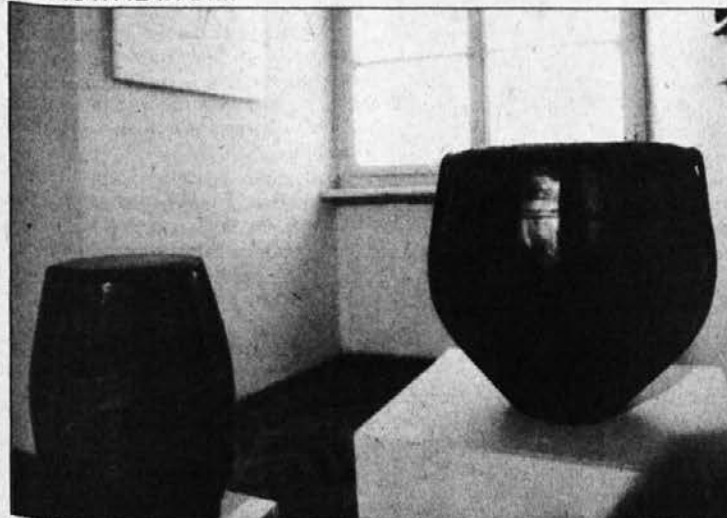
Znameniti indijski pevec Pandit Patekar je svoji evropski turneji leta 1975 dal poslušalcem klasične indijske glasbe takšen nasvet: "

1. Sprost se nekaj časa svoje misli običajnega načina mišljenja in se skoncentriraj na višje duhovne vrednote življenja. Glasba daje najboljšo podlago za takšno vrsto koncentracije.
2. Postavi univerzalno v ospredje svojega opazovanja in poskusi odmisli ali pozabiti površno delno vrednotenje.
3. Prepusti se tonom raga, da te zapeljejo v meditativno razpoloženje.
4. Poveži se z nadnaravnimi aspekti resničnosti, k čemur te bodo spodbujali toni in ritmi raga.
5. Opusti osebno egoistično pristranskost.
6. Poskusi se živeti v doživljanju glasbenika, postani eno z njim in z melodijo ki jo izvaja.
7. Bodi miren in poduhovljen – notranje in zunanje. O M

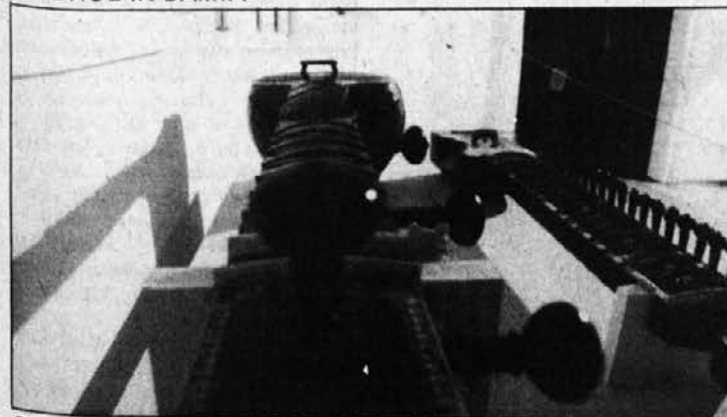
TEKST IN FOTO JAKŠA L.

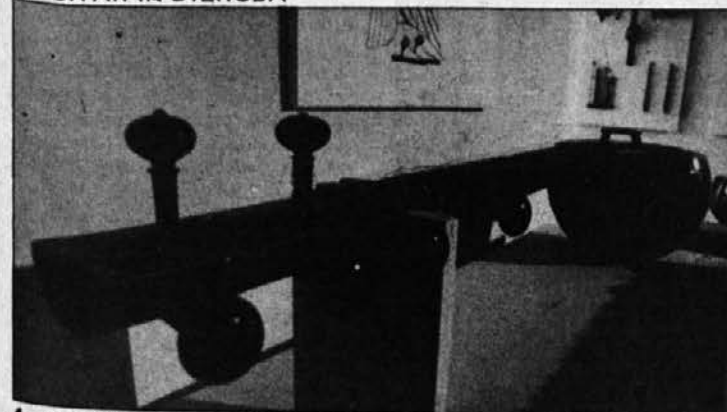
1. EKATAL IN BIM

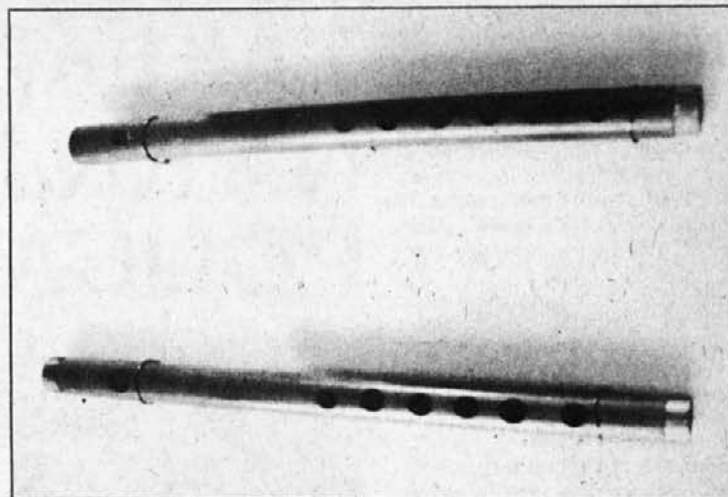
2. DHOL IN BAMIA

3. SITAR IN DILRUBA

4. SITAR
GLASBILA NA SLIKAH SO IZ
GLASBENEGA MUZEJA V
PTUJU

5. POKONČNI FLAVTI

ODDAJA O INDIJSKI GLASBI BO NA SPORU NA PRVEM PROGRAMU LJUBLJANSKEGA RADIA V SOBOTO, 29. OKTOBRA OB 14.05

SONAL MANSINGH, kraljica klasičnega indijskega plesa, ena od treh najboljših plesalk na svetu, je zapisala neka kritika. „Doblo veče i na zdlavje“, me je pozdravila. „V Kanadi, kjer živim, imam dobre prijatelje Jugoslovane.“ In ni ji bilo odveč še enkrat razlagati bistvo indijskega klasičnega plesa, ki se ne samo v gibanju, ampak predvsem v svojem izhodišču popolnoma razlikuje od klasičnega baleta in svobodnega plesa. Sonal se je specializirala na tri med osnovnimi šestimi zvrstmi: tharatanatyam, odeissi in kaateah. Vsem je skupna usmerje-

nost v notranjost — gib ni namenjen samemu sebi, ampak je utelešena literatura, filozofija, življenje. Kot Evropejka sporočila v njegovem bistvu nisem razumela: razumela pa sem osnovno življenjsko radost, trezno in preiščljeno ter skladnost gibov in izraza.

„Še vedno ne razumem“, sem dejala Sonal. Nasmeh je bil razumevajoč, posvetilo bralcem Glasbene mladine pa je napisala v želji, da bi nekoč popeljala tudi naše ljubitelje umetnosti v skrivnost klasičnega indijskega plesa.

A. K.

Običajno ljudje, ki hodijo po Wolfovi ulici v Ljubljani ne vedo prav dobro, da je v drugem nadstropju številke osem na papirju in na magnetofonskih trakovih spravljenih veliko veliko melodij. Napevov in besedil, ki naj bi bili nam, Slovencem, najbolj blizu, ki naj bi nam največ pripovedovali o nas samih in na katere naj bi bili najbolj ponosni.

Gradiva je ogromno, prvi ravnatelj glasbeno narodopisnega inštituta Valens Vodušek: doslej je sekcija zbrala približno 45000 slovenskih ljudskih pesmi. Da je bilo mogoče zbrati takšen zaklad, saj o zakladu lahko govorimo, je bilo potrebno naporno, desetletja trajajoče in pravzaprav nikoli končano delo, ki ga je na zunaj le težko oceniti. Zbiranje ljudskih napevov je vse prej kot pozornost zbujajoče in strokovnjaki potrebujejo predvsem mir ter čas. To je gotovo tudi razlog, da delovanje inštituta opazimo šele takrat, ko se na knjižnem trgu pojavi objavljeni dokument, knjiga ali plošča. Takrat pa najbrž ne premišljamo, kolikšno delo je bilo opravljeno, da se lahko seznanjamo s tem, kar nam je ohranila naša izvirna kultura.

Ljudska pesem ne usiha

S čem se na inštitutu torej ukvarjajo? Vsekakor z zbiranjem ljudske glasbene tvornosti, ki je tesno povezana s študijem besedil in s preučevanjem plesnih običajev na Slovenskem. Dva od petih strokovnjakov na inštitutu sta etnomuzikologa, torej imata na skrbi glasbeno plat, dva preučujeta besedila in imata torej na skrbi slovstveno tekstologijo, saj vemo, da ni mogoče obravnavati enega področja brez drugega in da šele obe skupaj podata pravo podobo ljudske pesmi. Na inštitutu se s študijem plesov ukvarja etnokoreolog. Ljudske običaje pa je treba iskati: v malce bolj hribovitih področjih, stran od železnice ali boljših zvez z večjimi središči. In tod pesem gotovo ne usiha. Nasprotno, še močno je živa.

Tovariš Vodušek pravi, da so bili celo sami sodelavci inštituta presečeni, ko so se leta 1956 odpravljali na „teren“ — takrat prvič z magnetofoni.

Inštitut je začel delovati takoj po osvoboditvi. Že leta 1951 je bil za njegovga ravnatelja imenovan Valens Vodušek. Vse do leta 1955 so si zapisovalci lahko pomagali le s svojo spretnostjo pomnjenja in razpoznavanja glasbenih oblik in predvsem ritmov. Prav tako je bilo skoraj nemogoče natančno posneti večglasno, za naše območje značilno petje. Šele ko so prišli na trg prvi magnetofoni, je bilo mogoče natančno razvozlati tudi najbolj zapletene podrobnosti. Takrat se je tudi pokazalo, da je slovenska glasba ritmično mnogo bolj zapletena, kot pa so dognali starejši zapisovalci in zbiralci.

Naloga tistih, ki so se prvi lotevali glasbenih popotovanj po Sloveniji, ni bila prav nič lahka. Veda — etnomuzikologija — se je pravzaprav razvila in uveljavila šele po drugi svetovni vojni. Glasbeniki, ki jih je privlačevala ljudska tvornost, so bili

ZAKLADNICA NA KNJIŽNIH POLICAH

SNEMANJE V MERSINU V SLOVENSKI BENEČIJI (prvi z leve sodelavec glasbeno narodopisnega inštituta, Julijan Strajner)

DOMAČA GLASBA V HALOZAH

vajeni poslušati „urejeno“, kot so jih naučili pri študiju klasične glasbe. Takšna vnaprejšnja „mreža“ gotovo ni mogla biti v prid kulturi, ki se ves čas pravzaprav izmika urejenosti in strogim pravilom. Kljub temu pa je delež prvih navdušencev neprecenljiv.

France Marolt in zbiralska tradicija

Zbiranje se gotovo ni pričelo šele z Maroltom, vendar je bil na njegovo pobudo in na pobudo Glasbene matice leta 1934 ustanovljen folklorni inštitut glasbene matice. France Marolt je bil njegov vodja in praktično edini delavec. Ko leta 1940 matica tudi tega bremena ni več zmogla, je postal inštitut del prosvetnega oddelka dravske banovine.

Marolt je zapisoval besedila in napeve in je pravzaprav utiral pot vedu pri nas, saj je bilo težko govoriti o pristopih in načinih dela. Učile so ga predvsem njegove napake.

Slovenske pesmi so zbirali vse devetnajsto stoletje, vendar samo besedila in še to po nareku. Metrična podoba zato pogosto ni mogla ustrezati obliki, kakršno je pesem pravzaprav imela v glasbi. Pesnik Stanko Vraz je bil eden od redkih glasbenikov, ki so se ukvarjali z zbiranjem, in je zbral približno 230 napevov. Ob pomoči Slovenske matice je po letu 1867 univerzitetni profesor, slavist dr. Karel Štrekelj z Dunaja, začel izdajati besedila. Zadnja, četrta knjiga, je izšla leta 1923, v vseh pa je zbranih približno 8600 pesmi, vsekakor z različnimi variantami. Najbolj plodno obdobje, predvsem z glasbenega stališča, so bila leta med 1906 in 1914, ko je odbor za nabiranje slovenskih narodnih pesmi (pobuda je prišla z Dunaja in je bil ustanovljen leta 1905) zbral okoli 14000 pesmi z napevi. Te pomenijo pregled tega, kar so Slovenci prepevali v obdobju pred prvo svetovno vojno. To izredno dragoceno gradivo, ki je bilo dolgo nedostopno, je leta 1957 dobil inštitut.

Vse to in še več hrani „sekcija za glasbeno narodopisje“. Spremenilo se je marsikaj: nič več ne pravimo narodna, pač pa ljudska glasba, kar verneje določa pojem. Posodobili so se pristopi k delu in način obdelave gradiva. 45000 zbranih napevov (dostikrat podobnih, pa iz različnih pokrajin) je urejenih v več različnih kartotekah, vsebinski, krajevni, z razporeditvijo po prvem verz, po melodiji. Metrično-ritmični katalog je študijski in je namenjen tudi za računalniško obdelavo. Gradivo je shranjeno na inštitutu, kolikor pa dopuščajo sredstva, dobi vsak trak dvojni, enako pa pisano gradivo fotokopijo. Inštitut na zemljevidu Slovenije zaznamuje kraje, ki jih obiskuje; belih lis je ostalo še malo. Izredno bogati viri pa prihajajo iz zamejstva. Pravo odkritje so bili porabski Slovenci, in ko so pred leti sodelavci inštituta odšli v Beneško Slovenijo, v Rezijo, so odkrili povsem nove in čudovite stvari.

Dragi mladi bralci, stran, na kateri vam pišemo tole pismo, bo poslej namenjena samo vam. Tudi mi si, tako kot vsak drug časopis, želimo, da bi postali naši soustvarjalci, da bi nam v čim večjem številu posredovali vse, kar doživljate v zvezi z glasbeno kulturo. Pošiljajte nam novice iz šol, s koncertov, s predavanj, pišite nam o svojih razmišljanjih o glasbi, čakamo na vaše reportaže in fotografije. Mislite na to, da so glasbeni dogodki v vašem kraju zanimivi tudi za druge ljubitelje glasbe po Sloveniji, ki bodo radi brali vaše prispevke.

Da bo zadeva mikavnejša, smo se letos odločili za nagradni dopisniški natečaj. Sklenili smo, da bomo najboljši prispevek mladih dopisnikov v vsaki številki nagradili z Bernsteinovo knjigo **SREČNE URE OB GLASBI**, tolažilno knjižno nagrado pa bomo poslali avtorju vsakega prispevka, ki bo objavljen! Prispevke za dopisniško rubriko **PISMA** pošiljajte na naslov Uredništvo GM, Krekov trg 2, 61000 Ljubljana.

UREDNIŠTVO

PEVSKI ZBOR IZ MARKTOBERDORFA V GORNJI RADGONI

Gornja Radgona je bila letos zopet gostiteljica pevskega zbora, ki je sodeloval na celjskem festivalu. To je bil mladinski mešani pevski zbor iz Marktoberdorfa iz Zvezne republike Nemčije.

Na majskem koncertu v avli osnovne šole je najprej nastopil mladinski pevski zbor radgonske osnovne šole, ki je pod vodstvom požrtvovalne pevovodkinje Marije Dukaričeve njim v pozdrav zapel nekaj pesmi.

Sledil je koncert gostujočega zbora. Mladi pevci, večinoma gimnazijci, so v prvem delu koncerta zapeli nekaj renesančnih pesmi, v drugem delu pa črnske duhovne in bavarske narodne ter pesmi, ki so jih zložili skladatelji novejših dobe. Na željo poslušalcev so zapeli tudi dve pesmi iz tekmovalnega sporeda na celjskem festivalu.

Ta zbor je namreč na celjskem festivalu zasedel v svoji kategoriji prvo mesto z visokim številom točk in s tem tudi zlato plaketo festivala.

Že leta 1968 je zbor v Arezzu dosegel drugo mesto, leta 1971 pa kar dve prvi mesti na festivalih v Gorici in Montreux-ju (Švica). Prav tako se je povzpел na sam vrh leta 1973 v Tolosi (Španija) in leta 1975 v Nerpletu (Belgija). Veliko gostuje po Evropi, snema za radio, posnel pa je tudi lastno gramofonsko ploščo. Veliko tudi koncertira, saj v svoji domovini pride na različne koncertne odre več kot desetkrat na leto.

S svojimi nastopi pevci iz Marktoberdorfa povsod navdušujejo ljubitelje lepega petja, zato so s svojimi ubranimi glasovi kaj kmalu osvojili tudi radgonsko publiko, ki je z veliko udeležbo na koncertu dokazala, da zna ceniti umetnost zapete pesmi in trud zbora, katerega dober glas Evropa že pozna.

BORIS JAUŠOVEC
OŠ GORNJA RADGONA

SLOVENSKA LJUDSKA GLASBA

1

Slovenci veljamo za pevski narod in resnično v naši ljudski glasbi prevladujejo pesmi, čeprav imamo marsikaj zanimivega tudi med glasbili in čeprav instrumentalna glasba nikakor ni nepomemben del našega izročila.

Ob izrazu „ljudska pesem“ (včasih so rekli „narodna pesem“ in je tudi danes še kdaj slišati tako) bo vsakdo najprej pomislil na ducat znanih, nešteto krat obdelanih in zato obrabljanih slovenskih, ki zvenijo sodobnemu mlademu človeku morda kar priskutno, primitivno, lajnasto ali pa odbijajoče poskočno. Če že ne bo zavračal ljudske glasbe nasploh, se bo pa vsaj namrgodil nad slovensko, češ da se ne more meriti s pesmimi drugih jugoslovanskih narodov. V resnici seveda ni tako nebogljena in nezanimiva, le spoznati jo je treba.

V znanosti, ki se ukvarja z ljudskim glasbenim izročilom, obsega ta pojem poleg pesmi v navadnem pomenu besede tudi taka besedila, ki sicer nimajo melodije, so pa vendar v zvezi z glasbo vsaj po ritmu. To so recimo obredna besedila obhodnikov (novoletna voščila, nekatere kolednice), otroške izševalnice za igre, rimane zabavljice osebam, oponašanje glasov (zvonjenja, ptičjega petja), otroško nagovarjanje živali, apokrifne molitve, zagovori ipd. Nasprotno pa obstajajo tudi primeri brez besedila, ki se pojejo na nesmiselne zloge ali samo na vokale. V slovenskem izročilu spadajo mednje pesemski refreni, pri drugih narodih pa so lahko samostojne pesmi.

Bistvena značilnost ljudske pesmi je njena povezanost z glasbo. Recitiranje nekaterih

besedil, ki smo ga omenili, je izjema, omejena le na posebne okoliščine. Redno pa besedilo ne more obstajati brez melodije, nikoli ni le deklamacija. Seveda nima vsako besedilo svoje melodije, marveč se na eno melodijo lahko zapoje več različnih besedil ali ima eno besedilo več melodij oziroma eno opusti in si privzame drugo, če se le ritmično ujemata.

Vsako ljudsko pesem je nekoč nekdo zložil, čeprav povečini ne vemo imen ustvarjalcev. Včasih je avtor znan, morda celo priznan pesnik ali skladatelj, pa pesem vendarle priznamo za ljudsko, če ugotovimo, da so jo ljudje sprejeli, jo pojo in morda celo po svoje spreobračajo. Besedila si pevci že še zapišejo, vsaj ta ali oni, melodij pa nikoli. Tako je nadaljnja značilnost ljudske pesmi prav to, da se poje po

spominu ter ohranja in prenaša po ustnem izročilu, od pevca do pevca, od rodu do rodu. Pri tem nastajajo spremembe, tako da niti dva zapisa nista popolnoma enaka in govorimo o variantah iste pesmi.

Še ena stvar je zelo značilna za ljudsko pesem, zlasti v nasprotju z umetno, tj. da ni sama sebi namen, marveč ima vedno neko vlogo. Lahko je sestavni del običajev (npr. svatovske pesmi, mrliške, koledniške, itd.), ali spremlja razna opravila, lahko je namenjena za zabavo ali igro, za spremljavo plesu ipd. Nekateri pesmi je mogoče peti kadarkoli, posamezno ali v skupni, druge samo ob določenih priložnostih, ob posebnih dnevih itd. Nekateri so pridržane posebnim pevcem, druge poje kdorkoli. Tudi niso vse primerne za vsakršno starost.

REŠITVE UGANK IZ LANSKE 6. ŠTEVILKE

POSETNIČI: PALESTRINA, MONTEVERDI.
 PREMIKALNICA: MANON, TOSCA, FAUST.
 ISKALNICA: Smetana (Prodana nevesta), Janaček (Jenufa), Borodin (Knez Igor), Berg (Wozzeck), Bizet (Carmen), Stravinski (Kralj Ojdlp), Britten (Peter Grimes), Mozart (Don Juan), Rossini (Seviljski brivec), Verdi (Traviata).

SLIKOVNA KRIŽANKA: Vodravno – Monteverdi, Aleksander, lipa, la, me, Kolpa, fon, Palestrina, Anica, alt, kot, LV, TAM, asi, maneža, tk, Istran.

NAGRAJENCI KRIŽANKE ZA LANSKO 6. ŠTEVILKO GM

Velika plošča P. I. Čajkovskega

META ČEBAŠEK, Kidričeva 1, 64000 KRANJ

ANDREJ PARDO, Ul. prekmorskih brigad 10, 66230 POSTOJNA

VESNA CELARC, Stična 55, 61295 IVANČNA GORICA

SLAVA SAX, Resljeva 16, 61000 LJUBLJANA

ALEKSANDER GORIČAR, Naklo 121, 64202 NAKLO

Mala plošča „Čudoviti svet glasbil“:

ROJINA SONJA, Porentova 3, 61000 LJUBLJANA
 IZTOK SILA, VOLARIČEVA 2, 66230 POSTOJNA
 SILVA ČAČOVIČ, Zorana Velnarja 30, 69000 MURSKA SOBOTA
 JOŽICA LIPEC, Vilharjeva 4/a, 66250 ILIRSKA BISTRICA
 DARJA KOČEVAR, Aškerčeva 27, 63320 VELENJE

DRAGI MLADI BRALCI,

spet je pred vami stran, ki vam bo sedemkrat v tem šolskem letu ponudila priložnost, da preizkusite svoje znanje in ugankarsko žilico. Poleg drobnih ugank na glasbene teme bo v vsaki številki križanka, ki bo vedno prinašala ime in priimek dveh slovenskih mladinskih skladateljev. Odločili smo se, da vsakič izžrebamo pet pravih rešitev. Prva na grada bo knjiga, o kateri zadnje čase mnogo govorimo, „Srečne ure ob glasbi“ Leonarda Bernsteina, naslednje štiri nagrade pa bodo LP plošče, s posnetki resne ali ljudske glasbe.

Rešitve prve križanke pošljite na naslov: Uredništvo GM, Krekov trg 2, 61000 Ljubljana.

● Rešitev da glavnega junaka več odrskih del.

● Tone rad posluša popularnega slovenskega pevca popevk, ki se skriva v njegovem imenu in priimku.

NAGRADNA SLIKOVNA KRIŽANKA „SLOVENSKA MLADINSKA SKLADATELJA“(1)

BESTAVIL IGOR LONGVKA	INTERES	KLETKA ZA ČVERI		LESENA KLADA ZA SEKA- NJE DRV	PRVOTNO IME ZA SOL- MIZACUSKI ZLOOD DO	SVINČENA KROGLICA	NARJAL MILOŠ B	OSEBNI ZAJEMK	PREBIVALKA BENETK	STARO OSEBNI NOVČIK	VPREŽNA IN JE ZDVA ŽIVAL
ENAKA SOOLA ENIKA			VODNI RAZPŠIL- NIE V KOPAL- NICI				POLKROŽNI STROP				
GLASLO ITAL. KOM. PARTIJE (NAPREJ)			STARO ME- STO V SPAN				SVOČ NAO RAMI				
REKA KI TEČE SKOZI LENINGRAD					BERT SOTLAR			FRANČOSKA NIKALNICA			
IME ČRKE					PLANINSKO DRUŠTVO			BRINJEVEC			
										GLAVNO MESTO SAUDOVE ARABJE	NEKDANJI PREBIVALCI PERUJA
KARENINA				POZELENJE	KRADLJAVEC		BOŠ RIŽA V BENTU- IZJU				
SRBOHRV. DVOGLASNIK			FABRIČKO BIVALIŠČE				ČEŠKA PRI- TROJILNICA		STARODA- VNO MESTO V SVEDSKI DALMACIJI		
SADNO DREVO			DRUGA IN 23. ČRKA						OTROŠKI MEDMET		
RAVNIK									LJUBKOV OBLIKA IMENA ADOLF		

GLASBENI KVIZ DA-NE

Za vse navedene trditve sta na voljo samo dve možnosti: da držijo ali pa so napačne. Odločite se z odgovori DA ali NE. Rešitve bomo objavili prihodnjič!

1. Sloviti ameriški dirigent in skladatelj Leonard Bernstein

je med drugim pisal tudi glasbene komedije, *musicale*, med katerimi je najbolj znana „West Side Story“ (Zgodba z zahodne strani).

2. Znameniti ciklus „Moja domovina“, ki ga je uglasbil Bedrich Smetana, sestavlja pet simfoničnih pesnitev.

3. Pikolo je največji predstavnik orkestrske družine pihal.

4. Allegro, glasbena oznaka za hitro izvajanje, pomeni v italijanskem jeziku, iz katerega izhaja, VESELO.

5. Znameniti slovenski pevec Anton Dermota, član dunajske opere, je tenorist.

NAJ

Prvi je opisal delovanje gramofona (fonografa) 30. aprila 1877 francoski pesnik in znanstvenik Charles Cros (1842 – 1888). Prvi uporabni aparat pa je skonstruiral Thomas Alva Edison (1847 – 1931), ki so mu zanj izstavili ameriški patent 19. februarja 1878. Že 15. avgusta 1877 se je oglašila iz njegove naprave pesmica „Mary ima majhno jagnje“. Prve gramofone s pločevinastimi zvočniki in ročico za navijanje sta začela izdelovati v ZDA leta 1886 Chichester Bell in Charles Sumner Tainter.

Najmanjšo violino, na katero je še mogoče igrati, je izdelal Anglež T. B. Pollard. Dolga je 14 centimetrov in jo lahko spravite v hladni žep.

NENAVADNA GLASBILA – STEKLENA HARMONIKA

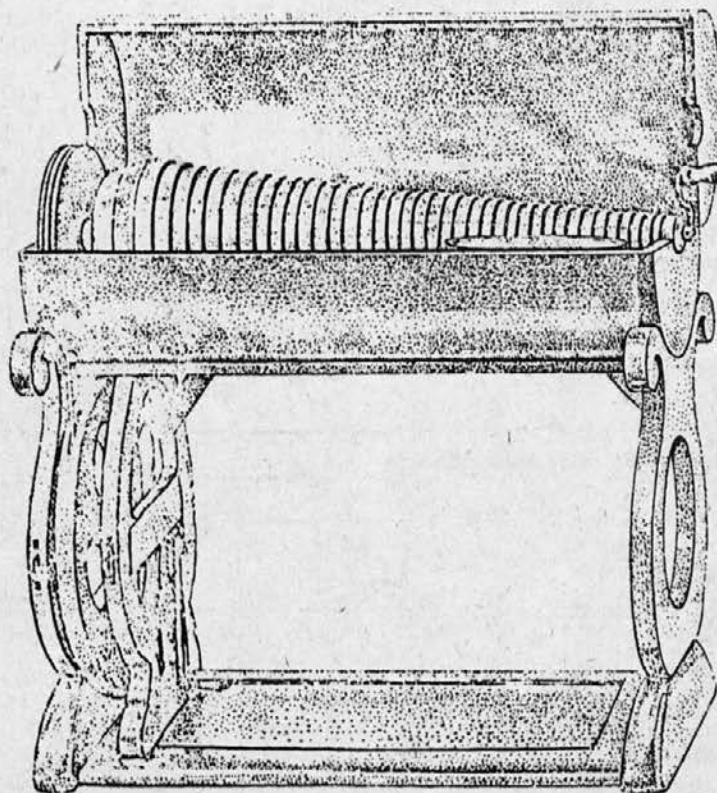
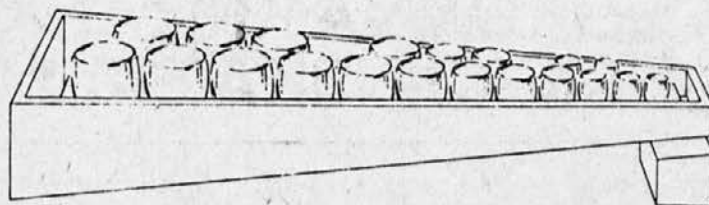
Dandanes poznamo vrsto elektronskih instrumentov, s katerimi lahko proizvajamo najbolj nenavadne zvoke. V prejšnjih časih pa so izumljali najrazličnejša glasbila, da so dosegli nenavadne zvočne učinke. Eno takih nenavadnih glasbil je prav gotovo GLASBENA HARMONIKA, izredno priljubljen instrument v 18. in 19. stoletju. Kako je nastala? V 14. stoletju so v Perziji poznali GLASBENE ČAŠE. To je skupina kozarcev različne velikosti, na katere proizvajamo zvok tako, da z mokrim prstom drgnemo po robu. Tako glasbilo si lahko naredi vsak sam doma. Ko so glasbene čaše zašle iz Perzije v Evropo, so postale zelo priljubljene. Eden od znanih virtuozov na ta instrument je bil slavni operni skladatelj Christoph Willibald Gluck. Ko pa je glasbene čaše prvič poslušal ameriški pisatelj, državnik in izumitelj Benjamin Franklin (1706–1790), se je nad njimi tako navdušil, da je sklenil izdelati mehanične glasbene čaše. Njegova zamisel je bila preprosta: namesto, da bi izvajalec krožil po robovih čaš, naj bi se vrtele čaše, izvajalec pa bi proizvajal ton samo s prislanjanjem prstov. Namesto čaš je

Franklin pritržil na podložno os vrsto steklenih valjev, ki so se razlikovali za pol tona, napravo pa je poganjal izvajalec sam z nogalko kot pri šivalnem stroju. Tako spopolnjen instrument se je kmalu zelo uveljavil, saj je bilo mogoče nanj izvajati mnogo težje stvari kot na glasbene čaše (nagle pesaže, trilčke in celo staccato). Zanj so komponirali Mozart, Salieri, Viotti, Beethoven in

drugi. Zvok glasbene harmonike je bil prav edinstven; mehak in obenem prediren. Znano je, da je navdihoval tudi velikega nemškega pesnika Goetheja.

IGY

Na slikah: glasbene čaše in glasbena harmonika iz prejšnjega stoletja ter prikaz proizvajanja zvoka s kozarcem

OBLETNICA

4. septembra pred sto tridesetimi leti (torej leta 1847) je v Leipzigu umrl vsem dobro znani romantični skladatelj Felix Mendelssohn – Bartholdy.

Bil je eden redkih skladateljev, ki ga je sodobnost ne le priznavala, ampak skoraj oboževala. Zato je bilo po skladateljevi smrti vsekakor pričakovati, da bo zanimanje zanj upadlo. Danes uživa Mendelssohn ugled z deli, ki resnično najbolj zgovorno pričajo o njegovi ustvarjalnosti.

Sen kresne noči, eno od njegovih najbolj znanih del, je nastal leta 1826, ko je bilo Mendelssohnu komaj sedemnajst let. Delo je pomenilo uspešen uvod v bogato umetniško kariero, v kateri je skladateljjevanje dopolnjevalo tudi dirigiranje. Mendelssohn je leta 1835 postal dirigent Gewandhaus orkestra v Leipzigu; tu je leta 1843 ustanovil tudi glasbeni konservatorij.

Naj med njegovimi deli omenimo 4 simfonije, 2 klavirska koncerta, violinski koncert; dandanes prav radi izvajamo tudi komorna dela, pesmi in klavirske skladbe.

MZ

SREČANJE Z BERNSTEINOM

Kdo pred leti ni gledal znamenite televizijske serije z naslovom VESELJE V GLASBI? In kdo ne ve, da je bil avtor in vodja teh oddaj slaviti ameriški dirigent in skladatelj židovskega rodu Leonard Bernstein? Ocena teh oddaj je bila tedaj enoglasna: to je resnično idealna oblika in vsebina tistega, čemur pravimo „spoznavanje z glasbo“. In tudi idealna oblika animacije, kar potrjuje dejstvo, da so oddaje navdušile za glasbo tudi tiste, ki so trdili, da jim glasba nič ne da in nič ne pove.

Največja slovenska založba, Mladinska knjiga, je tedaj, ko so Bernsteinove oddaje dosegle tako popularnost, sprejela v svoj program tudi izdajo natisa televizijskih predavanj. Te dni se je knjiga pojavila na policah v knjigarnah. Njen naslov je SREČNE URE OB GLASBI, prevedel pa jo je naš priznani pianist in skladatelj prof. Marijan Lipovšek, ki je dodal tudi tehtno spremno besedo, s katero je knjiga dobila še večjo vrednost.

Bernsteinove TV oddaje so v ZDA izšle v več knjigah, opremljenih tudi s ploščami, na katerih so poglobitveni odlomki, s katerimi je avtor ilustriral svoja izvajanja. Naša knjiga zajema nekatere oddaje, ki so bile na sporedu v letih 1955 in 1956, vsebuje pa tudi izmišljene pogovore, s katerimi Bernstein učinkovito in duhovito razčišča glasbeno problematiko. Pravzaprav je škoda tritati čas in prostor za opisovanje in ocenjevanje vsebine knjige SREČNE URE OB GLASBI. Raje smo ji odstopili prostor na drugih straneh GM, kjer bomo v letošnjem letniku v nadaljevanjih objavili poglavje „Humor ob glasbi“. Tega sicer ne boste našli v pravkar izšli knjigi, kajti prevedli smo jo iz druge zbirke TV oddaj z naslovom Koncert za mlade ljudi vendar na enak način kot druge Bernsteinove oddaje razlaga in ilustrira področje, ki mu je skladatelj še posebno blizu.

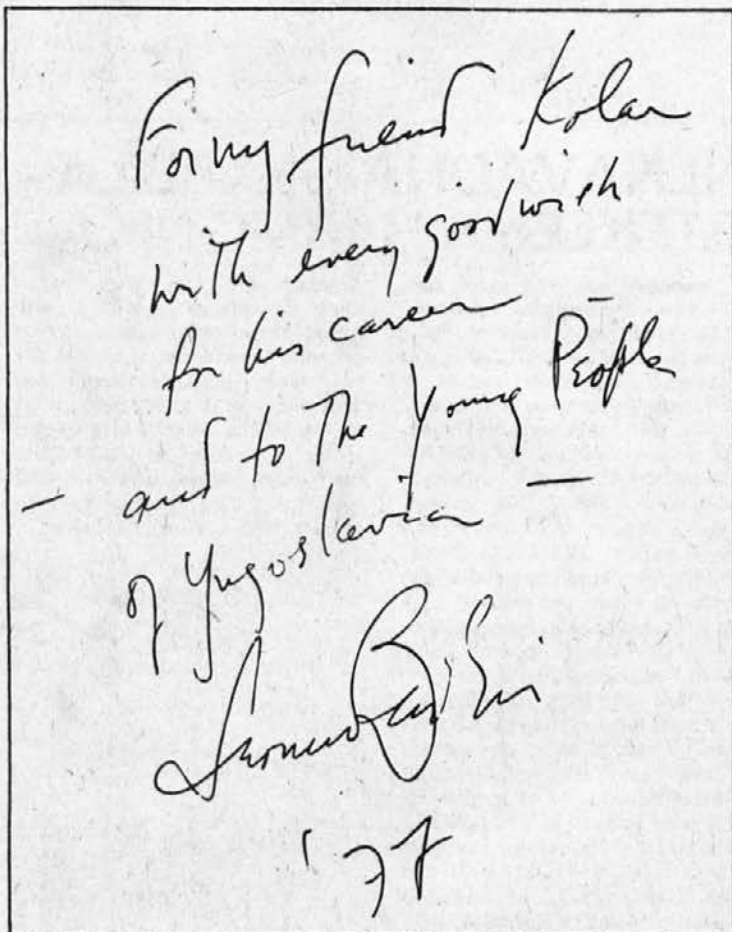
SREČNE URE OB GLASBI bodo gotovo nepogrešljiv pripomoček glasbenim pedagogom, ki bodo z Bernsteinovo pomočjo veliko lažje uvajali v svet glasbe šolarje na osemletkah in srednjih šolah, pa tudi na glasbenih šolah. Zato jo njim še posebno priporočamo. Z veseljem jo bo velikokrat jemal v roke tudi vsak, ki ima vsaj osnovno glasbeno izobrazbo; tisti, ki mu bodo številni notni primeri zveneli v ušesih. Po-

polno univerzalnost bi knjiga imela seveda tedaj, če bi bila priložena plošča ali kasete z glasbenimi odlomki — ne morda daljšimi, ki jih povprečen diskofil zagotovo že ima v svoji zbirki, marveč tistimi kratkimi notnimi primeri, glasbenimi temami, frazami, ki jih je med oddajami za ilustracijo izvajal Bernstein sam na klavirju ali pa orkester. Knjigo bi bilo treba v tem primeru potemtakem brati s kasetofonom pri roki, da bi bralec dobil tudi slušno predstavo zapisanega. Pri Mladinski knjigi so tekli tudi razgovori o izdaji kasete. Vendar so ugotovili, da je tržišče zaenkrat premalo raziskano, in da je zaenkrat tvegano izdati kaseto, ki ne bi bila poceni, zlasti pa ne skupaj s knjigo. Strokovna raziskava, ki jo nameravajo izvesti pri MK, pa bo pokazala, ali bi morda le kazalo naknadno izdati tudi kaseto in tako približati knjigo slehernemu bralcu, tudi nešolanemu ljubitelju glasbe.

Sredi avgusta je bil v Beljaku v okviru letošnjega glasbenega festivala Koroško poletje teden, posvečen ustvarjalnosti skladatelja Leonarda Bernsteina. To je bila prva takšna predstavitev Amerikanca v Evropi, zato tudi ni čudno, da je slaviti dirigent prišel v Beljak in sam vodil izvedbe svojih simfonij, vokalnoinstrumentalnih in koncertantnih del. To redko priložnost je izkoristila Glasbena mladina Slovenije in poslala v Beljak delegacijo, ki jo je vodil predsednik programske komisije GMS Tone Kolar. Dirigent Slovenske filharmonije, ki je bil pred dvema letoma mesec dni Bernsteinov asistent na slavnostnih igrah v Salzburgu, je mojstru taktirke v kratkem srečanju povedal nekaj besed o naši organizaciji in mu pokazal izvod pravkar izšle njegove knjige SREČNE URE OB GLASBI. Bernstein se je opravičil, ker si zaradi velikih obveznosti ni mogel vzeti več časa za pogovor (vsak dan je imel po dve vaji in koncert, kar je pri njegovih 59 letih velik napor). Izrazil je zadovoljstvo, da je tudi v Jugoslaviji izšla njegova knjiga in zelo pohvalil njeno opremo. Svoje oddaje pred dvajsetimi leti je namenil mladim in njim je v izvod knjige napisal tudi posvetilo z željo, da bi užili čim več veselja v glasbi.

IGY

Fotografije: MARKO ALJANČIČ

Leonard Bernstein med vajo z izraelskimi filharmoniki v Beljaku avgusta letos. Posvetilo, ki ga je Bernstein napisal v svojo knjigo Kolarju in vsem mladim ljubiteljem glasbe v Jugoslaviji.

Predsednik programske komisije GMS, dirigent Anton Kolar, je Bernsteinu pokazal prvi prevod njegove knjige Joy of Music v Jugoslaviji

Priimek in ime
 Ulica, številka
 Pošta
 Številka
 DA — pošljite mi knjigo
 0134896 SREČNE URE OB GLASBI — 198 din

Znesek bom poravnal(a) po povzetju — ob prevzemu knjige
 Datum:
 Podpis:

Pošljite na naslov: Založba Mladinska knjiga, Ljubljana, Titova 3,
 Prodaja po pošti

